

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

CENTER ZA
ČLOVEKOVE
PRAVICE

ZAGOTAVLJANJE USPOSABLJANJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH ZA JAVNE USLUŽBENCE V DRŽAVNI UPRAVI V SLOVENIJI:

PREGLED MEDNARODNIH STANDARDOV,
OCENA STANJA IN ANALIZA PROGRAMOV
USPOSABLJANJA, KI JIH ZAGOTAVLJA
UPRAVNA AKADEMIJA (MINISTRSTVO
ZA JAVNO UPRAVO)

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

CENTER ZA
ČLOVEKOVE
PRAVICE

ZAGOTAVLJANJE USPOSABLJANJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH ZA JAVNE USLUŽBENCE V DRŽAVNI UPRAVI V SLOVENIJI:

PREGLED MEDNARODNIH STANDARDOV,
OCENA STANJA IN ANALIZA PROGRAMOV
USPOSABLJANJA, KI JIH ZAGOTAVLJA UPRAVNA
AKADEMIJA (MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO)

Varuh človekovih pravic
Republike Slovenije
Center za človekove pravice

V Ljubljani, oktober 2022

Kako je vendar mogoče, da bi del razumel celoto? Morda pa bi hotel spoznati vsaj dele, s katerimi ima neko sorazmerje. A kaj, ko so vsi deli sveta med seboj v takem razmerju in tako povezani, da je po mojem nemogoče spoznati enega brez drugega in brez celote.

Blaise Pascal

V besedilu te analize se izrazi, zapisani v moški spolni slovnični obliki, uporabljajo za moške in ženske.

POVZETEK

Analiza, ki jo je pripravil Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh), konkretno Center za človekove pravice kot notranja organizacijska enota Varuha, se nanaša na pregled stanja spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državni upravi ter na oceno in pregled izvajanja programov usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah v državni upravi za okoli 15.000 javnih uslužbencev, zaposlenih na ministrstvih, v organih v sestavi ministrstev, vladnih službah in na upravnih enotah, torej v t. i. civilnem delu državne uprave. Po pregledu mednarodnih standardov, predvsem tistih, ki izhajajo iz Akcijskega načrta za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah, ki je bil sprejet v okviru Združenih narodov, je predstavljena ocena Varuha glede stanja spoštovanja človekovih pravic v državni upravi. Izpostavljeno je, da Varuh glede na pobude, ki jih obravnava, največ kršitev človekovih pravic, temeljnih svoboščin ali drugih nepravilnosti zaznava prav v državni upravi. Varuh je namreč v obdobju 2017–2021 s strani organov državne uprave ugotovil skupaj 1082 kršitev, od tega 1065 s strani t. i. civilnega dela državne uprave. Varuh opozarja tudi na visoko število njegovih delno uresničenih in neuresničenih priporočil, pa tudi na njihovo prepočasno uresničevanje.

Analiza se v delu, ki se nanaša na zagotavljanje usposabljanja javnih uslužbencev v Sloveniji, osredotoča na pregled splošnega usposabljanja javnih uslužbencev, ki ga izvaja Upravna akademija – ta pa deluje v okviru Ministrstva za javno upravo (v nadaljevanju: MJU). Pregledani so trije sklopi usposabljanj oziroma programov, ki jih zagotavlja Upravna akademija, in sicer obvezno usposabljanje za imenovanje v naziv, obvezno usposabljanje za najvišje vodilne javne uslužbenke – usposabljanja za vodenje v upravi, in neobvezna izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev. Iz analize izhaja, da so v vseh treh sklopih potrebne normativne in dejanske vsebinske spremembe programov usposabljanj. Iz analize izhaja, da Upravna akademija, ki je znotraj Ministrstva za javno upravo zadolžena za usposabljanje javnih uslužbencev, usposabljanju o človekovih pravicah ne namenja ustrezne pozornosti. Verjetno prav zato poročilo MJU tudi ni vključeno v pisni poročili Republike Slovenije Združenim narodom v letih 2015 in 2020 o evalvaciji implementacije Akcijskega programa za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah.

Splošna ocena Varuha je, da bi bilo treba stanje glede usposabljanja javnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave o človekovih pravicah čim prej izboljšati, tudi v smislu systemske in kontinuirane implementacije Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah glede usposabljanja za človekove pravice javnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave z namenom, da doseže čim več javnih uslužbencev. Varuh se je kot nacionalna institucija za človekove pravice s statusom A po Pariških načelih (1993) pripravljen v okviru svojega mandata in možnosti aktivno vključiti v pripravo potrebnih programov usposabljanja javnih uslužbencev ter tudi prispevati k usposabljanju javnih uslužbencev. Takšno sodelovanje omogoča njegov mandat, predvideva pa ga tudi omenjeni akcijski načrt.

KLJUČNE BESEDE: izobraževanje o človekovih pravicah, usposabljanje o človekovih pravicah, javni uslužbenci, državna uprava, Ministrstvo za javno upravo, Upravna akademija, Varuh človekovih pravic, mednarodni standardi, človekove pravice.

SUMMARY

The analysis prepared by the Human Rights Ombudsman of the Republic of Slovenia (hereinafter: the Ombudsman), specifically its Center for Human Rights, which is an internal organisational unit of the Ombudsman, refers to the review of the state of respect of human rights and fundamental freedoms by the state administration, as well as to the assessment and review of the programmes of human rights training and education for the state administration, i.e. for about 15,000 civil servants employed in ministries, bodies within ministries, government departments and administrative units, i.e. in the so-called civil part of the state administration. After reviewing international standards, especially those arising from the Action Plan for the second phase of the World Program for Human Rights Education, which was adopted within the framework of the United Nations, the Ombudsman makes an assessment regarding the state of respect of human rights by state administration. It is pointed out that, in terms of the initiatives it deals with, the Ombudsman perceives the most violations of human rights, fundamental freedoms, or other irregularities by the state administration. Indeed, in the period 2017–2020, the Ombudsman found a total of 1,082 violations by the state administration, of which 1,065 were committed by the so-called civil part of the state administration. The Ombudsman also draws attention to the high number of its partially implemented and unimplemented recommendations, as well as to their slow implementation: in the annual report for 2020, he specifically drew attention to 156 unimplemented past recommendations.

In the part that relates to human rights training and education for civil servants in Slovenia, the analysis focuses on the review of the general training of civil servants carried out by the Administration Academy, which operates within the framework of the Ministry of Public Administration. Three sets of training programmes provided by the Administration Academy have been reviewed, namely mandatory training for appointment to a title, mandatory training for the highest-ranking civil servants – training for leadership in the administration, and optional education, training, and fulfilment of civil servants. It follows from the analysis that normative and actual changes in the content of the training programmes are necessary in all three sections. The analysis shows that the Administration Academy, which is responsible for providing adequate training of civil servants does not pay sufficient attention to human rights training. This is probably why the report of the Ministry of Public Administration had not been included in the written reports of the Republic of Slovenia to the United Nations in 2015 and 2020 on the evaluation of the implementation of the Action Program for the second phase of the World Program on Human Rights Education.

The Ombudsman's general assessment is that the situation regarding the human rights training of civil servants in the so-called civil part of the state administration needs to be improved as soon as possible; this would include the systematic and continuous implementation of the World Program for Human Rights Education regarding the human rights training of civil servants in the so-called civilian part of the state administration aiming to reach as many civil servants as possible. As a national human rights institution with A status according to the Paris Principles (1993), the Ombudsman is, within the scope of its mandate and resources, ready to actively participate in the preparation of the necessary training programmes for civil servants and also to contribute to the training of civil servants. Such collaboration is enabled by its mandate, and also foreseen in the aforementioned action plan.

KEY WORDS: human rights education, human rights training, civil servants, state administration, Ministry of Public Administration, Administration Academy, Ombudsman, international standards, human rights.

Vsebina

1. Uvod	8
1.1 Namen in cilj analize	8
1.2 Uporabljena metodologija	9
2. Mednarodni standardi	11
2.1 Splošno o mednarodnih standardih in zavezah Slovenije glede izobraževanja o človekovih pravicah	11
2.2 Svetovni program za izobraževanje o človekovih pravicah (2005–)	12
2.3 Druga faza Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah, s poudarkom na usposabljanju javnih uslužbencev o človekovih pravicah – akcijski načrt	15
2.4 Poročila Slovenije o evalvaciji implementacije Akcijskega programa za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah	18
3. Ocena stanja glede spoštovanja človekovih pravic v državni upravi na podlagi dela Varuha človekovih pravic Republike Slovenije	20
3.1 Ugotovljene kršitve človekovih pravic v državni upravi po posameznih pravicah in po državnih organih	20
3.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil	24
4. Splošno o izobraževanju in usposabljanju javnih uslužbencev v državni upravi	27
4.1 Pravne podlage	27
4.2 Organ, pristojen za opravljanje nalog usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev	27
5. Obvezno usposabljanje za imenovanje v naziv	30
5.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)	30
5.2 Program usposabljanja kot je določen v Pravilniku o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv	31
5.3 Izvajanje obveznega programa usposabljanja za imenovanje v naziv	33
5.4 Ocena stanja in priporočila	34

6. Obvezno usposabljanje za najvišje vodilne javne uslužbence – usposabljanja za vodenje v upravi	36
6.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)	36
6.2 Uredbe o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih	36
6.3 Program obveznega usposabljanja za vodenje v upravi	37
6.4 Ocena stanja in priporočila	38
7. Neobvezna izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev	39
7.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)	39
7.2 Neobvezni programi usposabljanja, ki jih zagotavlja Upravna akademija	39
7.3 Ocena stanja in priporočila	41
8. Zaključek	43
9. Viri in literatura	45

1. UVOD

1.1 Namen in cilj analize

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije letno na podlagi pobud ali obravnavanja širših vprašanj v skladu z Zakonom o varuhu človekovih pravic (ZVarCP)¹ spremlja in ugotavlja kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter druge nepravilnosti s strani državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil.² Pri tem ne kaže, da bi se stanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državni upravi izboljševalo. Vsako leto prepoznavamo vse prej kot zanemarljivo število nepravilnosti, tudi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Zato je Center za človekove pravice, ki deluje kot notranja organizacijska enota Varuha, obravnaval oceno stanja spoštovanja človekovih pravic v državni upravi in tudi, kako je urejeno oziroma zagotovljeno izobraževanje in usposabljanje javnih uslužbencev v državni upravi o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Zavedati se je treba, da državna uprava predstavlja največje telo v okviru izvršilnega aparata države in torej opredeljuje državni aparat, preko katerega država deluje in izvršuje politične odločitve.

Analiza je osredotočena na pregled splošnega usposabljanja javnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave in ne specifičnih usposabljanj konkretnih skupin državnih uslužbencev, kot so npr. policisti, vojaki, zaposleni v zavodih za izvrševanje kazni zapora ipd. Analiza tako obsega pregled programov usposabljanja, ki so namenjeni (vsem) javnim uslužbencem, zaposlenim v državni upravi in ne posebnim poklicnim skupinam v državni upravi oziroma javnem sektorju. Analiza obsega programe, ki jih pripravlja in izvaja Ministrstvo za javno upravo (Upravna akademija), ki je pristojno za pripravo in izvajanje različnih usposabljanj in strokovnih izpitov za javne uslužbence z namenom povečanja strokovnosti in učinkovitosti njihovega dela kot tudi njihovega osebnega razvoja.³

Cilj analize je oceniti, ali je obstoječ nivo in obseg usposabljanja oziroma izobraževanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah v okviru Upravne akademije dovoljšen in kaj je bilo storjeno za uresničevanje Svetovnega programa o izobraževanju za človekove pravice (2005 – se nadaljuje), sprejetega v okviru Združenih narodov, ki v drugi fazi od držav zahteva vzpostavitev izobraževanja oziroma usposabljanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah. Cilj analize je v primeru negativne ocene stanja tudi predlagati ustrezne spremembe za izboljšanje stanja usposabljanja o človekovih pravicah s ciljem zagotavljanja boljšega spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin s strani državne uprave.

1 Zakon o varuhu človekovih pravic (ZVarCP), Uradni list RS, št. 69/17 – uradno prečiščeno besedilo.

2 Gl. 3. člen ZVarCP.

3 Gl.: <https://ua.gov.si/o-nas/o-upravni-akademiji/> (9. 12. 2021).

Namen analize je pregled in ocena izvajanja programov usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah v državni upravi, tj. javnih uslužbencev,⁴ zaposlenih na ministrstvih, v organih v sestavi ministrstev, vladnih službah in upravnih enotah.⁵ Po podatkih Ministrstva za javno upravo⁶ je bilo na dan 1. novembra 2021 v t. i. civilnem delu državne uprave (na ministrstvih, organih v sestavi, vladnih službah in upravnih enotah – torej brez Policije, podpornih služb za Policijo, Slovenske vojske in Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij) zaposlenih 15.004 oseb.⁷ Na to skupino se tudi nanaša pričujoča analiza.

Namen analize je tudi pripraviti priporočila za izboljšanje stanja, kjer je to potrebno.

1.2 Uporabljena metodologija

Ta analiza temelji na pregledu javno dostopnih virov, saj je transparentnost pri zagotavljanju usposabljanja javnih uslužbencev v državni upravi ključna tudi z vidika dostopnosti usposabljanj za vse javne uslužbence. Za namen analize je bila pregledana tako relevantna pravna ureditev glede usposabljanja javnih uslužbencev v Republiki Sloveniji kot tudi programi usposabljanja in njihovo dejansko izvajanje. Analiza je omejena na zagotavljanje usposabljanja v državni upravi, saj je cilj analize oceniti, ali je obstoječ nivo in obseg usposabljanja oziroma izobraževanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah v okviru Upravne akademije dovoljšen in kaj je bilo storjeno za uresničevanje Svetovnega programa o izobraževanju za človekove pravice (2005 – se nadaljuje). V ta namen so bili pregledani tudi ustrezni mednarodni standardi in zaveze Republike Slovenije. Analiza vsebuje tako pregled mednarodnih standardov kot

4 Gl. 1. člen Zakona o javnih uslužbencih (ZJU), Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C in 203/20 – ZIUPOPĐVE.

5 1. člen Zakona o državni upravi (ZDU-1) določa, da državna uprava kot del izvršilne oblasti v Republiki Sloveniji izvršuje upravne naloge. V III. delu ZDU-1 pa je opredeljeno, da so upravni organi ministrstva, organi v njihovi sestavi in upravne enote (v nadaljevanju: upravni organi) ter javne agencije in drugi nosilci javnih pooblastil (Uradni list RS, št. št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14, 51/16, 36/21 in 82/21). Dodatno ZJU v 6. členu opredeljuje državni organ kot organ državne uprave in drug državni organ. Pri opredelitvi organa državne uprave večinoma sledi opredelitvi iz ZDU-1 s tem, ko določa, da je organ državne uprave ministrstvo, organ v sestavi ministrstva, vladna služba in upravna enota. ZJU dodatno opredeljuje drug državni organ za namen zakona in sicer tako, da kot drug državni organ prišteva Državni zbor, Državni svet, Ustavno sodišče, Računsko sodišče, Varuha človekovih pravic, pravosodne organe in drug državni organ, ki ni organ državne uprave.

6 Ministrstvo za javno upravo, Odprti podatki Slovenije (OPSI), Število zaposlenih v organih državne uprave po skupnem kadrovskem načrtu od leta 2014, mesečno; dostopno na: <https://podatki.gov.si/dataset/stevalo-zaposlenih-v-organih-drzavne-uprave-po-skupnem-kadrovskem-nacrto-od-leta-2014-mesecno> (23. 12. 2021).

7 Za primerjavo, 1. 12. 2014 je bilo zaposlenih v t. i. civilnem delu javne uprave 14.186, kar kaže na povečanje števila zaposlenih za dobrih 5 % v sedmih letih. V vseh organih državne uprave skupaj je bilo 1. 11. 2021 zaposlenih 30.846 oseb, 1. 12. 2014 pa 30.669, kar kaže na dolgoročno dokaj stabilno število zaposlenih v celotni državni upravi, kljub določenim nihanjem bodisi po letih bodisi v različnih delih državne uprave.

njihove implementacije v pravnem redu Republike Slovenije in dejansko izvajanje teh standardov v praksi. Uporabljena je torej deskriptivna in kompilacijska metoda raziskovanja.

Analiza izhaja tudi iz različnih statističnih podatkov, ki jih dodatno obdela, ureja, vrednoti oziroma razlaga, s čimer je bila uporabljena tudi statistična metoda raziskovanja. Ob tem je bila uporabljena še analitična metoda, s katero smo razčlenili celoto na posamezne dele, opredelili splošni namen izobraževanja o človekovih pravicah in nato analizirali to uresničevanje v odnosu do usposabljanja javnih uslužbencev, konkretno zaposlenih v t. i. civilnem delu državne uprave, o človekovih pravicah. S pomočjo induktivno-deduktivne metode so izpeljani sklepi na osnovi splošnega na posamezni primer in sklepanja iz posameznih primerov na splošno. Poleg tega analiza uporablja tudi sintetično metodo, s katero so združeni posamezni deli v celoto.

Osnutek analize je bil julija 2022 v mnenje posredovan Ministrstvu za javno upravo (MJU) in Ministrstvu za zunanje zadeve (MZZ). Varuh je odziv MJU prejel konec julija 2022, odziva MZZ pa ni dobil. Večina pripomb MJU je smiselno upoštevana. Predvsem pozdravljamo pripravljenost MJU, da aktivno pristopi k odpravljanju vrzeli glede zagotavljanja usposabljanj o človekovih pravicah in da pri tem sodeluje tako z Varuhom kot s civilno družbo. Iz odgovora MJU jasno izhaja, da se zaveda, da je na tem področju treba narediti korak naprej. MJU je tudi izpostavilo, da »na Upravni akademiji namreč ni zaposlenih strokovnjakov s posameznih vsebinskih področij, zato se za pripravo in organizacijo različnih usposabljanj redno usklajujemo s pristojnimi organi«. MJU izpostavlja dobro prakso sodelovanja z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, s katerim že dlje časa poteka usposabljanje Varovanje dostojanstva zaposlenih, ter primer Komisije za preprečevanje korupcije, v sodelovanju s katero Upravna akademija izvaja različna usposabljanja s področja integritete in obvladovanja korupcije, tudi v okviru obveznega usposabljanja vodilnih javnih uslužbencev. MJU je v odzivu na delovno verzijo analize še izpostavilo, da je »Upravna akademija kot osrednja ustanova za usposabljanje javnih uslužbencev vedno pripravljena na dialog in konstruktivno sodelovanje, v okviru katerega bi se pogovorili o vsebini in oblikah usposabljanj, ki bi jih izvajali v skladu z razpoložljivimi viri. Ker je kultura spoštovanja človekovih pravic odvisna tudi od vrhov oblasti, ne le od javnih uslužbencev, vabimo Varuha, da se v okviru svojih pristojnosti javno zavzame oziroma poda pobudo tudi za obvezno usposabljanje funkcionarjev vseh vej oblasti, kjer prav tako lahko sodelujemo«. Varuh vsekakor podpira takšno pobudo in upa, da bo ob pozitivni naravnosti MJU h krepitvi usposabljanja o človekovih pravicah v javni upravi ter v sodelovanju med različnimi udeleženci, vključno s civilno družbo, prišlo do napredka, ki je potreben in tudi skladen z mednarodnimi zavezami in prizadevanji Slovenije. Varuh tudi pozdravlja pripravljenost MJU, da dopolni programe usposabljanja upravne akademije in dodatnega usposabljanja s področja človekovih pravic, kot navaja v odzivnem poročilu vlade na Letno poročilo Varuha za leto 2021 ([gl. odziv MJU na priporočilo št. 6 \(2021\) na strani 11](#)). In je pripravljen pri tem aktivno sodelovati.

2. MEDNARODNI STANDARDI

2.1 Splošno o mednarodnih standardih in zavezah Slovenije glede izobraževanja o človekovih pravicah

Urad Visoke komisarke Združenih narodov za človekove pravice, ki je v Združenih narodih tudi koordinator aktivnosti glede izobraževanja in usposabljanja o človekovih pravicah, izpostavlja, da je mogoče človekove pravice doseči le z informiranimi in stalnimi zahtevami ljudi po njihovi zaščiti. Izobraževanje o človekovih pravicah spodbuja vrednote, prepričanja in stališča, ki spodbujajo vse posameznike, da zagovarjajo svoje in pravice drugih. Razvija razumevanje skupne odgovornosti vseh, da se človekove pravice uresničijo v vsaki skupnosti.⁸ Urad Visoke komisarke izpostavlja tudi, da predstavlja izobraževanje o človekovih pravicah bistven prispevek k dolgoročnemu preprečevanju kršitev človekovih pravic in predstavlja pomembno naložbo v prizadevanje za pravično družbo, v kateri so cenjene in spoštovane vse človekove pravice vseh ljudi.⁹

Na mednarodni in regionalni ravni smo že skoraj tri desetletja priče številnim aktivnostim, programom, zavezam in standardom, ki se nanašajo na izobraževanje o človekovih pravicah.¹⁰ Aktivnosti in programi so opredeljeni tako v okviru Združenih narodov, Unesca, kot tudi Sveta Evrope, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, Mreže za človekovo varnost itd.¹¹ Te raznolike mednarodne pobude aktivno podpira tudi Slovenija.¹² Slovenska zunanjepolitična strategija iz leta 2015 in tudi prenovljena iz decembra 2021 za področje človekovih pravic med prednostnimi področji, med drugim, izpostavlja, da si Slovenija »doma in po svetu prizadeva za izobraževanje za človekove pravice».¹³ V tem smislu lahko razumemo, da si država (oziroma vlada) hkrati prizadeva za promocijo izobraževanja o človekovih pravicah v multilateralnih

8 <https://www.ohchr.org/en/issues/education/training/pages/hreducationtrainingindex.aspx> (15. 12. 2021).

9 Prav tam.

10 Gl. npr. Drenik, Simona: Mednarodne pobude in aktivnosti s področja izobraževanja za človekove pravice, v: Rustja, Erika (ur.): Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice – zbornik, Pedagoški inštitut, Ljubljana, 2008, str. 29–51.

11 Prav tam.

12 Gl. npr. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/Fourthphase/Pages/WorldProgrammeHRE.aspx> (20. 12. 2021).

13 Zunanje politična strategija (2015) – Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve: Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana – Zunanja politika Republike Slovenije, Ljubljana, 2015, str. 25; dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/strateski-in-programski-dokumenti/strategija_ZP.pdf (20. 12. 2021); in Zunanje politična strategija (2021) – Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve: Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana – Zunanja politika Republike Slovenije, Ljubljana, 2021, str. 27, poglavje: 3.1 Učinkovito multilateralno sodelovanje in upravljanje z globalnimi izzivi, podpoglavje: Človekove pravice.

forumih in zunanji politiki¹⁴ in tudi za implementacijo mednarodnih zavez in standardov doma. V tem smislu bomo v nadaljevanju pregledali nekatere najpomembnejše mednarodne dokumente oziroma programe, k implementaciji katerih se je prostovoljno zavezala tudi Republika Slovenija. Glede na vsebino te analize bo v nadaljevanju največ pozornosti namenjene zavezam glede usposabljanja javnih uslužbencev.

Tudi Svet za človekove pravice OZN vztrajno poudarja, da je izobraževanje za človekove pravice instrument, s katerim se zagotavlja krepitev spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kakor je to določeno v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah ter v drugih mednarodnih instrumentih o človekovih pravicah.¹⁵

Pomembno sporočilo daje tudi Agenda za trajnostni razvoj 2030, ki izobraževanje o človekovih pravicah posebej vključuje v okviru cilja 4.7. To zagotavlja zagon za nadaljnje izobraževanje o človekovih pravicah v skladu z Deklaracijo Združenih narodov o izobraževanju in usposabljanju o človekovih pravicah ter drugimi obstoječimi globalnimi okvirji za dejavnosti, vključno s Svetovnim programom za izobraževanje o človekovih pravicah, ki ga usklajuje OHCHR, in Unescovim programom globalnega državljanskega izobraževanja, ter druge medvladne iniciative, kot je Unescovo Priporočilo o izobraževanju za mednarodno razumevanje, sodelovanje in mir ter izobraževanje o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah iz leta 1974, ter mednarodne pogodbe o človekovih pravicah. Spodbujati je treba tudi sinergije glede opravljenega dela na tem področju tako na nacionalni kot na mednarodni ravni.¹⁶

2.2 Svetovni program za izobraževanje o človekovih pravicah (2005–)

Najpomembnejši mednarodni dokument glede usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah je Svetovni program za izobraževanje za človekove pravice, ki je bil sprejet leta 2005 v okviru Združenih narodov.¹⁷ Svetovni program je nastal na podlagi aktivnosti, izkušenj in ugotovitev Desetletja Združenih narodov za izobraževanje o človekovih pravicah (1995–2004), iz katerega izhaja, da je namen izobraževanja o človekovih pravicah prizadevati si za usposabljanje, razširjanje in obveščanje o univerzalni kulturi človekovih pravic preko posredovanja znanja in veščin ter stališč, usmerjenih

14 Tudi preko konkretnih projektov, gl. npr. projekt Ministrstva za zunanje zadeve »Naše pravice – Our Rights«: <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/nase-pravice/> (17. 1. 2022).

15 Gl. npr. resoluciji 24/15 in 31/21 ter Priporočilo panelne razprave o implementaciji Deklaracije Združenih narodov o izobraževanju in usposabljanju za človekove pravice: dobre prakse in izzivi (UN Doc. A/HRC/35/6).

16 Gl. UN Doc. A/HRC/35/6, odstavek 49.

17 Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve: Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana – Zunanja politika Republike Slovenije, Ljubljana, september 2021, dostopno na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/gradiva-v-obravnavi/show/7470> (21. 12. 2021).

k spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, polnemu razvoju človekove osebnosti in človekovega dostojanstva, spodbujanju razumevanja in strpnosti ter prizadevanjem Združenih narodov za vzdrževanje miru.¹⁸

Svetovni program vsebuje štiri faze, ki so se izvajale postopno, vse pa se tudi še naprej nadaljujejo, saj se je izkazalo, da številne države v okviru predvidenega obdobja niso sprejele ustreznih ali zadostnih ukrepov.¹⁹ Te faze so:

- prva faza: izobraževanje o človekovih pravicah v osnovnih in srednjih šolah (2005–2009; se nadaljuje)²⁰;
- druga faza: izobraževanje in usposabljanje o človekovih pravicah v visokem šolstvu, javnih uslužbenecih ter uradnikov v organih pregona in vojaško osebje (2010–2014; se nadaljuje)²¹;
- tretja faza: usposabljanje medijev in medijskih delavcev o človekovih pravicah (2015–2019; se nadaljuje)²²; in
- četrta faza: izobraževanje in usposabljanje mladih o človekovih pravicah (2020–2024)²³.

V okviru vsake faze je sprejet akcijski načrt, resolucije in poročila Generalne skupščine Združenih narodov in Sveta za človekove pravice, vzpostavljena in objavljena je korespondenca s strani držav in nacionalnih institucij za človekove pravice, objavljene so različne publikacije, možnosti za pridobitev sredstev in dogodki. Za prvo, drugo in tretjo fazo so bile narejene tudi evalvacije, za drugo fazo pa je bila posebej izdana skupna brošura OHCHR in Unesco, ki vsebuje ključne poudarke iz akcijskega načrta in resolucije Sveta za človekove pravice 15/211.

Cilji Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah so:²⁴

- (a) spodbujati razvoj kulture človekovih pravic;
- (b) spodbujati skupno razumevanje temeljnih načel in metodologij izobraževanja o človekovih pravicah, ki temelji na mednarodnih instrumentih;

18 Gl. npr. Drenik, Simona: Mednarodne pobude in aktivnosti s področja izobraževanja za človekove pravice, v: Rustja, Erika (ur.): Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice – zbornik, Pedagoški inštitut, Ljubljana, 2008, str. 34–36.

19 <https://www.ohchr.org/en/issues/education/training/pages/programme.aspx> (21. 12. 2021).

20 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/FirstPhase/Pages/First-phaseindex.aspx> (21. 12. 2021).

21 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/SecondPhase/Pages/Secondphaseindex.aspx> (21. 12. 2021).

22 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/ThirdPhase/Pages/ThirdPhaseIndex.aspx> (21. 12. 2021).

23 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/Fourthphase/Pages/FourthPhaseIndex.aspx> (21. 12. 2021).

24 OHCHR-UNESCO: World > Programme for Human Rights Education, Second Phase – Plan of Action, New York and Geneva, 2012, str. 14; dostopno na: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/WPHRE_Phase_2_en.pdf (21. 12. 2021).

- (c) zagotoviti osredotočenost na izobraževanje o človekovih pravicah na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni;
- (d) zagotoviti skupen kolektivni okvir za ukrepanje vseh ustreznih igralcev;
- (e) okrepiti partnerstvo in sodelovanje na vseh ravneh;
- (f) raziskati, ovrednotiti in podpreti obstoječe programe izobraževanja o človekovih pravicah, poudariti uspešne prakse in zagotoviti spodbudo za njihovo nadaljevanje in/ali razširitev ter za razvoj novih programov.

Načela izobraževalnih dejavnosti izobraževanja o človekovih pravicah v okviru svetovnega programa so:²⁵

- (a) spodbujanje soodvisnosti, medsebojne povezanosti, nedeljivosti in univerzalnosti človekovih pravic, vključno z državljanskimi, političnimi, gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi pravicami ter pravico do razvoja;
- (b) spodbujanje spoštovanja razlik ter nasprotovanje diskriminaciji na podlagi rase, spola, jezika, vere, političnega ali drugega mnenja, nacionalnega, etničnega ali družbenega izvora, fizičnega ali duševnega stanja, spolne usmerjenosti in drugih okoliščin;
- (c) spodbujanje analiz dolgotrajnih in nastajajočih problemov človekovih pravic (vključno z revščino, nasilnimi konflikti in diskriminacijo), tudi z vidika hitro spreminjajočih se dogajanj na političnem, družbenem, gospodarskem, tehnološkem in ekološkem področju, ki bi pripeljale do odzivov in rešitve, skladne s standardi človekovih pravic;
- (d) opolnomočenje skupnosti in posameznikov, da prepoznajo svoje potrebe glede človekove pravice in jih učinkovito uveljavljajo;
- (e) razvijanje zmogljivosti nosilcev dolžnosti (zlasti državnih uradnikov), ki so dolžni spoštovati, varovati in uresničevati človekove pravice tistih pod njihovo pristojnostjo, da lahko izpolnijo te obveznosti;
- (f) graditi na načelih človekovih pravic, ki so vključena v različne kulturne okvire ter upoštevajo zgodovinski in družbeni razvoj v vsaki državi;
- (g) spodbujanje znanja in sposobnosti za uporabo lokalnih, nacionalnih, regionalnih in mednarodnih instrumentov človekovih pravic in mehanizmov za varstvo človekovih pravic;
- (h) uporabljanje participativne pedagogike, ki vključuje znanje, kritične analize in veščine za ukrepanje glede spodbujanja človekovih pravic;
- (i) spodbujanje okolja poučevanja in učenja brez pomanjkanja in strahu, ki spodbuja sodelovanje, uživanje človekovih pravic in poln razvoj človeške osebnosti;
- (j) biti relevanten za vsakdanje življenje učencev, njihovo vključevanje v dialog

²⁵ Prav tam, str. 14 in 15.

o načinih in sredstvih preoblikovanja človekovih pravic od izražanja abstraktnih norm do realnosti njihovih družbenih, gospodarskih, kulturnih in političnih razmer.

2.3 Druga faza Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah, s poudarkom na usposabljanju javnih uslužbencev o človekovih pravicah – akcijski načrt

V skladu z resolucijo Sveta za človekove pravice 12/4 se druga faza Svetovnega programa (2010–2014) osredotoča na »izobraževanje o človekovih pravicah za visoko šolstvo in na programe usposabljanja o človekovih pravicah za učitelje in vzgojitelje, javne uslužbence, uslužbence organov pregona in vojaško osebje na vseh ravneh«, ob tem pa določa tudi, da bi »države članice morale nadaljevati tudi z izvajanjem izobraževanja o človekovih pravicah v osnovnošolskem in srednješolskem sistemu«.

Glede na splošne cilje Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah (gl. prejšnji razdelek) so določeni naslednji posebni cilji akcijskega načrta za drugo fazo²⁶:

- (a) spodbujati vključevanje izobraževanja o človekovih pravicah v visokošolsko izobraževanje in v programe usposabljanja za javne uslužbence, uradnike v organih pregona in vojaško osebje;
- (b) podpirati razvoj, sprejetje in izvajanje ustreznih trajnostnih nacionalnih strategij;
- (c) zagotoviti smernice o ključnih sestavinah izobraževanja o človekovih pravicah v visokošolskem izobraževanju in v programih usposabljanja javnih (oz. državnih) uslužbencev, uradnikov v organih pregona in vojaškega osebja;
- (d) olajšati zagotavljanje podpore visokošolskim ustanovam in državam članicam preko mednarodnih, regionalnih, nacionalnih in lokalnih organizacij;
- (e) podpirati mreženje in sodelovanje med lokalnimi, nacionalnimi, regionalnimi in mednarodnimi vladnimi in nevladnimi institucijami in organizacijami.

Akcijski načrt se osredotoča na dva široko opredeljena sektorja, torej na visoko šolstvo in na usposabljanje javnih uslužbencev, uslužbencev organov pregona in vojaškega osebja. Ker skupina »javni uslužbenci, uradniki v organih pregona in vojaško osebje« obsega široko skupino različnih skupin strokovnjakov z različnimi vlogami in odgovornostmi, so v zvezi z njo opredeljene predvsem splošne strategije in le nekaj primeroma izpostavljenih konkretnih primerov. Druga faza se v tem okviru nesporno

²⁶ Prav tam, str. 17.

nanaša na državne uslužbence, diplomate, zaposlene v organih lokalne samouprave in na občinah, kot tudi v finančnih in gospodarskih agencijah, na učitelje, zdravstveno osebje, socialne delavce, čeprav ni mednarodne opredelitve »javnih uslužbencev«, kar pomeni, da le-te vsaka država opredeljuje skladno z lastno zakonodajo.

Akcijski načrt za drugo fazo izobraževanja o človekovih pravicah med možnimi strategijami za usposabljanja javnih uslužbencev izpostavlja naslednje²⁷:

- a) pregled politik (obveznega) usposabljanja pred zaposlitvijo in na delovnem mestu, z namenom, da se ugotovi, ali vključujejo usposabljanje o človekovih pravicah, in da se pripravi usmerjene tečaje usposabljanja o človekovih pravicah, ki so obvezni pred zaposlitvijo;
- (b) spodbujanje sprejetja celovite politike usposabljanja o človekovih pravicah pred zaposlitvijo in na delovnem mestu, ki opredeljuje takšno usposabljanje kot obvezno merilo za strokovne kvalifikacije in napredovanje;
- (c) sprejemanje politik za ustrezno zaposlovanje in zlasti usposabljanje uradnikov za ravnanje z ranljivimi skupinami, kot so otroci, ženske, manjšine, invalidi itd., ki jih je mogoče obravnavati po poklicih;
- (d) V zvezi z institucionalizacijo usposabljanja za človekove pravice:
 - (I) zavezanost usposabljanju javnih uslužbencev o človekovih pravicah, uradnikov v organih pregona in vojaškega osebja ne bi smela pomeniti izvedbe le enega usposabljanja za izbrane uradnike, ampak bi morala spodbujati vzpostavitev zdrave nacionalne strukture usposabljanja, ki vključuje tako sektorje, ki jim je namenjeno usposabljanje, kot tudi sektorje družbe, ki so jim namenjene storitve;
 - (II) pregled vseh obstoječih učnih načrtov usposabljanja pred zaposlitvijo in usposabljanja na delovnem mestu z namenom pregleda, ali izrecno vključujejo načela in standarde človekovih pravic pri vseh relevantnih predmetih, poleg tega pa razvijanje posebnih tečajev (usposabljanja) o človekovih pravicah, kot je primerno;
 - (III) spodbujanje oblikovanja popolnoma integriranega centra za človekove pravice v ustanovah za usposabljanje javnih uslužbencev, vladnih šolah, kot tudi v ustanovah (šolah) za usposabljanje policistov in vojakov;
 - (IV) kadar je mogoče, dajanje prednosti usposabljanju trenerjev, tj. tistih, ki so zadolženi za vodenje usposabljanja o človekovih pravicah in prizadevanja za širjenje gradiva ali znanja po vrnitvi v svoje ustanove, organizacije ali na delovno mesto. Na ta način se učinek programa usposabljanja pomnoži. V primeru usposabljanja trenerjev bi morali programi usposabljanja vključevati tudi predavanja o metodologiji in izvajanju usposabljanja;

27 Prav tam, str. 32–33.

(V) razmišljanje o uvedbi spodbud za različne poklicne skupine, ki bi spodbujale njihovo vključevanje v usposabljanje o človekovih pravicah;
(VI) vzpostavitev mehanizma za vrednotenje in oceno učinka v zvezi z institucionaliziranim usposabljanjem o človekovih pravicah, v skladu s sistemom vsake države.

- (e) Ker usposabljanje ne bi smelo biti osamljen napor, temveč del strategije za krepitev zmogljivosti glede človekovih pravic, je pomembno, da so tudi politike in predpisi v zvezi s posamezno stroko pregledani z vidika, da niso v nasprotju s standardi človekovih pravic in da posebej promovirajo prispevek stroke človekovim pravicam.

Akcijski načrt izpostavlja tudi pomen orodij in metodologije, ki zagotavljajo učinkovito usposabljanje javnih uslužbencev o človekovih pravicah, vendar bi natančen pregled le-teh presegel namen pričujoče analize.²⁸ Prav tako je izpostavljen pomen vzpostavitve spodbudnega okolja za delo in nadaljnje učenje (usposabljanje).

Akcijski načrt izpostavlja, da imajo glavno odgovornost za implementacijo tega dela akcijskega načrta ministrstva, odgovorna za javne uslužbence, uradnike v organih pregona in vojaško osebje – to so lahko ministrstvo za javno upravo, ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za pravosodje ali ministrstvo za obrambo. Ta ministrstva pa morajo pri tem sodelovati tudi z drugimi deli vlade, kot je npr. ministrstvo za finance, kot tudi z organi lokalne samouprave.²⁹ Ob tem je izpostavljeno, da morajo omenjene institucije pri izvajanju akcijskega načrta ustrezno sodelovati tudi s številnimi drugimi nacionalnimi institucijami in organizacijami, vključno z ustanovami (akademijami, šolami, centri) za usposabljanje javnih uslužbencev, uradnikov v organih pregona in vojaškega osebja, sindikati javnih uslužbencev, nacionalnimi institucijami za človekove pravice, kot je varuh človekovih pravic ali komisija za človekove pravice, nacionalnimi in lokalnimi centri za usposabljanje in nevladnimi organizacijami.³⁰

Postopek nacionalne implementacije vključuje štiri korake, in sicer:

1. korak: Analiza trenutnega stanja izobraževanja o človekovih pravicah v visokošolskem izobraževanju in pri usposabljanju o človekovih pravicah za javne uslužbence, uslužbence organov pregona in vojske.³¹
2. korak: Določanje prednostnih nalog in razvoj nacionalne implementacijske

28 Gl. npr. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Human Rights Training – A Manual on Human Rights Training Methodology (United Nations Publications, 2000, Professional Training Series No. 6/Rev.1).

29 OHCHR-UNESCO: World Programme for Human Rights Education, Second Phase – Plan of Action, New York and Geneva, 2012, str. 38, odst. 46; dostopno na: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/WPHRE_Phase_2_en.pdf (21. 12. 2021).

30 Prav tam, str. 38, odst. 47.

31 Prav tam, str. 39.

strategije, opredelitev ciljev in prednostnih nalog in predvidevanje implementacijskih aktivnosti.³²

3. korak: Implementacija in spremljanje izvajanja.³³

4. korak: Vrednotenje (evalvacija).³⁴

Določeno je tudi, da ima pri implementaciji akcijskega načrta glavno odgovornost vlada, ki bi morala kot osrednjo točko za koordiniranje izdelave, implementacije in spremljanja nacionalne implementacijske strategije določiti ustrezno ministrstvo.³⁵

Kot je razvidno iz opisa cilja in namena te analize v uvodnem delu, želi Varuh kot nacionalna institucija za človekove pravice s to analizo uresničiti prvi korak postopka nacionalne implementacije druge faze Svetovnega programa glede usposabljanja določenih javnih uslužbencev – konkretno glede usposabljanja uslužbencev t. i. civilnega dela državne uprave; pa tudi uresničiti del drugega koraka postopka nacionalne implementacije, in sicer v delu, ki se nanaša na predlog opredelitve prednostnih nalog in implementacijskih aktivnosti v okviru programov usposabljanja, ki jih zagotavlja ministrstvo, pristojno za usposabljanje javnih uslužbencev.

2.4 Poročila Slovenije o evalvaciji implementacije Akcijskega programa za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah

Republika Slovenija redno poroča glede aktivnosti, ki jih izvaja glede implementacije Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah, kar velja pohvaliti. Ta poročila, ki so posredovana Združenim narodom, koordinira Ministrstvo za zunanje zadeve.

Leta 2015 je bila Slovenija med 30 državami,³⁶ ki so dale svoje nacionalno poročilo glede ocene (evalvacije) implementacije druge faze Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah.³⁷ Pregled tega poročila kaže, da je Republika Slovenija izvajala določene aktivnosti s področja pristojnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za notranje zadeve, Policije, poročilo pa vključuje tudi zelo

32 Prav tam, str. 40.

33 Prav tam, str. 41.

34 Prav tam.

35 Prav tam, str. 41–42.

36 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/SecondPhase/Pages/SecondphaseEvaluation.aspx> (23. 12. 2021).

37 Republic of Slovenia, Ministry of Foreign Affairs: Response to the request by the Office of the High Commissioner for Human Rights regarding the evaluation of the second phase of World Programme for Human Rights Education, No. 07011-1/2015/2, 21 April 2015; dostopno na: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/secondphase/Slovenia.pdf> (23. 12. 2021).

splošna poročila treh javnih univerz (Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem in Univerze v Ljubljani). Sicer poročilo tako glede poročanja o izobraževanju kot usposabljanju o človekovih pravicah, dobrih praksah in splošnih prizadevanjih ostaja na precej splošni ravni. Posebej velja izpostaviti zaključno ugotovitev, da so bile ugotovljene številne vrzeli in da bo Slovenija posledično pričela z opredelitvijo možnih ukrepov in pripravo smernic za izboljšanje in zagotavljanje izobraževanja o človekovih pravicah na področjih, ki so opredeljena v drugi fazi svetovnega programa.³⁸ Aktivnosti glede izobraževanja in usposabljanja javnih uslužbencev, vključno državnih uslužbencev, ki so v pristojnosti MJU, poročilo namreč ne omenja, omenjeno ministrstvo pa tudi sicer ni dalo svojega odziva k poročilu.³⁹

Slovenija je med 28 državami,⁴⁰ ki so pripravile tudi nacionalna evalvacijska poročila glede implementacije tretje faze Svetovnega programa.⁴¹ V tem poročilu sta podana tudi ocena in pregled izvajanja (implementacije) prve in druge faze Svetovnega programa. V tem delu poročilo izpostavlja različne aktivnosti iz pristojnosti Ministrstva za zunanje zadeve, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za pravosodje (Center za izobraževanje v pravosodju), Ministrstva za obrambo (glede slovenske vojske), Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Urada vlade za komuniciranje.⁴² V poročilo je v tem delu vključen tudi odziv Varuha.⁴³ Ponovno pa je treba ugotoviti, da poročilo ne vsebuje nobenih informacij glede usposabljanja državnih uslužbencev iz pristojnosti MJU.⁴⁴

Nenazadnje je treba tudi izpostaviti, da Slovenija nima nacionalnega akcijskega načrta, programa oziroma strategije za izobraževanje o človekovih pravicah. Izmed držav članic EU so tak program sprejele Hrvaška, Francija, Grčija, Portugalska in Slovaška, nekatere države pa obravnavajo izobraževanje o človekovih pravicah v okviru svojih nacionalnih akcijskih programov za človekove pravice – izmed evropskih držav so to Latvija, Norveška in Švedska.⁴⁵

38 Prav tam.

39 Gl. poglavje 4 spodaj, posebej razdelek 4.2.

40 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/ThirdPhase/Pages/Third-phaseEvaluation.aspx> (23. 12. 2021).

41 World Programme for Human Rights Education, National Evaluation Report for the Third Phase 2015-2019 – Slovenia, 2020; dostopno na: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/thirdphase/NationalReports/slovenia.pdf> (23. 12. 2021).

42 Prav tam, str. 1–18.

43 Prav tam, str. 2–5.

44 Gl. poglavje 4 spodaj, posebej razdelek 4.2.

45 Gl.: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/FirstPhase/Pages/NationalActionsPlans.aspx>.

3. OCENA STANJA GLEDE SPOŠTOVANJA ČLOVEKOVIH PRAVIC V DRŽAVNI UPRAVI NA PODLAGI DELA VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC REPUBLIKE SLOVENIJE

Varuh nenehno opozarja, da je pomembno, da so človekove pravice priznane vsakomur in da so posameznikom na razpolago ustrezni mehanizmi, zlasti pravna sredstva, za odpravo kršitev.⁴⁶ Žal številni primeri kažejo, da temu ni vedno tako. Varuh vsako leto na vlado in druge državne organe naslovi tudi številna priporočila glede odprave kršitev človekovih pravic ali izboljšanja stanja človekovih pravic v državi. Priporočila je do sedaj vedno podprl tudi državni zbor, vlada pa pred obravnavo Varuhovega letnega poročila v državnem zboru pripravi tudi odzivno poročilo, v katerem navaja lastno oceno stanja uresničevanja Varuhovih priporočil. Pripravo poročila znotraj vlade koordinira Ministrstvo za pravosodje, v njegovo vsebinsko pripravo pa so vključena vsa ministrstva in vladne službe, na katere se poročilo Varuha nanaša. Tudi glede uresničevanja Varuhovih priporočil ugotavljamo, da je odziv pristojnih organov žal prepočassen, pogosto pa so priporočila Varuha s strani državne uprave tudi prezrta. Nekateri organi uresničitev posameznih priporočil tudi zavrnejo zaradi nestrinjanja.⁴⁷

3.1 Ugotovljene kršitve človekovih pravic v državni upravi po posameznih pravicah in po državnih organih

Samo v letu 2021 je Varuh obravnaval 3.720 pobud (v letu 2020 pa 3.770) in v 475 utemeljenih pobudah ugotovil 249 (v letu 2020 pa je v 437 utemeljenih pobudah ugotovil 473) kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter drugih nepravilnosti (kot sta npr. kršitev načela pravičnosti in kršitev načela dobrega upravljanja). Glede na organ kršitve je Varuh v letu 2021 ugotovil 88 kršitev s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, temu sledijo Ministrstvo za okolje in prostor (25), Ministrstvo za notranje zadeve (18), Ministrstvo za zdravje (18) in drugi.⁴⁸ V letu 2020 so

46 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021, str. 16. Dostopno na: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2020/Letno_porocilo2020_-_pop.pdf (9. 12. 2021).

47 Glej: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp_-_odzivna_porocila_vlade/Odzivno_porocilo_Vlade_na_LP_VCP_in_LP_DPM_za_letno_2020.pdf (17. 8. 2022).

48 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021, str. 52–53 in str. 48–49. Dostopno na: <https://www.varuh-rs.si/porocila-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/> (4. 7. 2022).

bile najpogosteje ugotovljene kršitve, kot jih je prepoznal Varuh, nespoštovanje enakosti pred zakonom, načela dobrega upravljanja, varstva pravic zasebnosti in osebnostnih pravic, pravne in socialne države, pravice do osebnega dostojanstva in varnosti, pravice do sodnega varstva, pravice do zdravega življenjskega okolja, enakega varstva pravic, varstva človekove osebnosti in dostojanstva ter pravice do socialne varnosti.⁴⁹

Tabela 1 prikazuje organe, pri katerih je Varuh v petletnem obdobju 2017–2021 najpogosteje ugotovil nepravilnosti.

Tabele 1: Pregled organov, pri katerih je Varuh ugotovil največ kršitev človekovih pravic in drugih nepravilnosti v obdobju 2017–2021

Organ kršitve – državna uprava in druge državne institucije	Število ugotovljenih kršitev SKUPAJ	Število ugotovljenih kršitev po samesnih letih				
		2017–2021	2021	2020	2019	2018
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	363	63	66	63	64	107
Ministrstvo za okolje in prostor	148	25	62	11	24	26
Vlada Republike Slovenije	141	15	66	9	32	19
Ministrstvo za notranje zadeve	93	18	14	9	7	45
Ministrstvo za zdravje	73	18	30	-	11	14
Centri za socialno delo	71	-	11	11	24	25
Ministrstvo za pravosodje	37	7	9	-	11	10
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport	35	8	10	-	-	17
Inšpektorat RS za okolje	35	6	-	-	12	17
Upravne enote	28	-	-	9	10	9
Ministrstvo za finance	11	11	-	-	-	-
Ministrstvo za kulturo	10	5	-	-	-	5
Finančna uprava RS	10	5	5	-	-	-
Ministrstvo za infrastrukturo	5	-	5	-	-	-
Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij	5	-	-	-	-	5
T. i. civilni del državne uprave	1065	181	267	101	171	275
Policijske postaje	11	-	-	11	-	-

49 Prav tam, str. 48.

Zavodi za prestajanje kazni zapora	6	-	-	-	-	6
Državna uprava – skupaj	1082	181	267	112	171	274
Lokalna samouprava – občine	68	5	-	19	31	18
Sodišča	65	-	-	18	22	25
Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	28	16	7	9	-	12
Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije	19	-	10	9	-	-
Državni zbor	14	-	14	-	-	-
Domovi za starejše	6	-	6	-	-	-

Vir: Letna poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, dostopna na: <https://www.varuh-rs.si/porocila-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

Tabela 2 v nadaljevanju prikazuje pregled s strani Varuha ugotovljenih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter druge nepravilnosti za obdobje 2017–2021.

Tabela 2: Pregled s strani Varuha ugotovljenih kršitev človekovih pravic in druge nepravilnosti v obdobju 2017–2021

Najpogosteje ugotovljene kršitve človekovih pravic, temeljnih svoboščin ali druge nepravilnosti	Ugotovljene kršitve SKU-PAJ	Število ugotovljenih kršitev glede na posamezno leto				
		2021	2020	2019	2018	2017
Načelo dobrega upravljanja – 3. člen ZVarCP	453	88	83	82	87	113
Enakost pred zakonom – 12. člen Ustave RS	135	25	88	10	12	-
Pravna in socialna država – 2. člen Ustave RS	127	14	32	16	30	35
Neupravičeno zavlačevanje postopka – 24. člen ZVarCP	91	8	12	17	25	29
Zdravo življenjsko okolje – 72. člen Ustave RS	84	8	19	9	22	26
Varstvo pravice zasebnosti in osebnostnih pravic – 35. člen Ustave RS	80	6	38	-	12	24

Pravica do osebnega dostojanstva in varnosti – 34. člen Ustave RS	78	-	23	8	24	23
Pravice otrok – 56. člen Ustave RS	75	-	10	19	22	24
Pravica do socialne varnosti – 50. člen Ustave RS	76	10	15	15	12	24
Enako varstvo pravic – 22. člen Ustave RS	72	18	18	8	12	16
Pravica do sodnega varstva – 23. člen Ustave RS	64	7	22	6	6	23
Načelo pravičnosti – 3. člen ZVarCP	55	12	9	-	19	15
Svoboda vesti – 41. člen Ustave RS	27	-	6	-	4	17
Varstvo človekove osebnosti in dostojanstva – 21. člen Ustave RS	26	5	16	-	-	5
Pravice invalidov – 52. člen Ustave RS	33	20	8	-	-	5
Pravica do pravnega sredstva – 25. člen Ustave RS	22	9	6	5	-	2
Enakost pred zakonom – 14. člen Ustave RS	19	-	-	-	-	19
Pravica do zdravstvenega varstva – 51. člen Ustave RS	17	8	9	-	-	-
Ustavnost in zakonitost – prepoved povratne veljave pravnih aktov – 155. člen Ustave RS	13	-	13	-	-	-
Sodelovanje pri upravljanju javnih zadev – 44. člen Ustave RS	10	10	-	-	-	-
Prepoved mučenja – 18. člen Ustave RS	10	6	-	-	-	4
Varstvo osebne svobode – 19. člen Ustave RS	7	-	-	5	-	2
Državna ureditev – pravno varstvo proti odločitvam državnih organov in nosilcev javnih pooblastil – 120. člen Ustave RS	6	-	6	-	-	-

Vir: Letna poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, dostopna na: <https://www.varuh-rs.si/porocila-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

Iz predstavljenih tabel izhaja, da Varuh največ kršitev ugotavlja v organih države uprave, ki so v tabeli 1 obarvani sivo. Varuh je s strani izvršilne veje oblasti (državne uprave) v zadnjem petletnem obdobju ugotovil skoraj 1000 primerov nepravilnosti in kršitev, medtem ko so s strani Varuha ugotovljene nepravilnosti in kršitve pri zakonodajni in sodni veji oblasti, občinah ter drugih organih bistveno nižje. Navedene ugotovitve z vidika delovanja državne uprave na področju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ne morejo biti razlog za zadovoljstvo. Menimo, da bi morali v naslednjih letih stremeti k izboljšanju obstoječega stanja. Ob predstavitvi letnega poročila za leto 2020 v državnem zboru je varuh človekovih pravic Peter Svetina med drugim opozoril, da načelo dobrega upravljanja zahteva, da se ministrstva, vladne službe, občine in druge javne institucije pravočasno in argumentirano odzovejo na prejete predloge. Varuh ugotavlja, da je treba okrepiti tudi zavedanje glede pojasnilne dolžnosti, ki jo imajo organi. Izrecno je izpostavil, da bi se moral vsak državni uradnik zavedati, da lahko s svojim odnosom do dela in do ljudi pomembno vpliva na življenja posameznikov.⁵⁰

Varuh podpira zavzemanja Urada Visoke komisarke Združenih narodov za človekove pravice⁵¹ in Evropske mreže nacionalnih institucij za človekove pravice (ENNHRI)⁵², da morajo biti človekove pravice v središču sveta post covid-19. Varuh izpostavlja, da bi morali biti v ospredju vseh prihodnjih ukrepov odprava kakršnekoli diskriminacije, reševanje neenakosti, spodbujanje sodelovanja in solidarnosti ter spodbujanje trajnostnega razvoja.⁵³

Pregled stanja spoštovanja človekovih pravic v državni upravi kliče po analizi obstoječih usposabljanj glede človekovih pravic in temeljnih svoboščin za javne uslužbence, kar bo predstavljeno v naslednjem razdelku.

3.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Aktualno stanje glede uresničevanja Varuhovih priporočil izhaja iz 27. rednega Letnega poročila o delu Varuha človekovih pravic za leto 2021.⁵⁴ Varuh v letnem poročilu

50 https://www.varuh-rs.si/kaj-delamo/varovanje-pravic-po-podrocjih/omejitev-osebne-svobode/levi-meni/novica/?tx_news_pi1%5Bnews%5D=6288&cHash=cf17260e2b8db-0b2179af350c2ad8fb2 (4. 7. 2022).

51 https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Events/COVID-19/Checklist_HR-Based_Approach_Socio-Economic_Country_Responses_COVID-19.pdf (4. 7. 2022).

52 <https://ennhri.org/news-and-blog/a-human-rights-based-approach-to-recovery-the-role-of-nhris/> (4. 7. 2022).

53 Peter Svetina: Do boljšega oklevanja s človekovimi pravicami, Pravna praksa št. 48/2020, str. 3, uvodnik. Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021, str. 33–34.

54 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2021, Ljubljana, junij 2022.

izpostavlja veliko število preteklih priporočil, ki so še vedno aktualna in ostajajo neuresničena ali delno uresničena.⁵⁵ Eno izmed takih v celoti neuresničenih priporočil Vladi je na primer, da naj preuči možnosti za obravnavo in preprečevanje vseh oblik šikaniranja in trpinčenja na delovnem mestu in za to pooblasti en organ. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti se je na to priporočilo odzvalo s suhoparno navedbo, da »Organ, ki bi bil pooblaščen za obravnavo in preprečevanje vseh oblik šikaniranja in trpinčenja na delovnem mestu, ni bil ustanovljen» in da "v obdobju od zadnjega poročanja nove aktivnosti niso bile izvedene".⁵⁶

Na podlagi svojega dela v letu 2021 je dal Varuh skupaj 86 novih priporočil (na podlagi dela v letu 2020 pa 128), vključno za izboljšanje dela raznih organov, za spremembo zakonodaje in njeno izvajanje v praksi. Varuh je ob predstavitvi poročila v letu 2020 dne 21. 10. 2021 v Državnem zboru izpostavil, da bi moral biti skupni cilj, da bi visok standard spoštovanja človekovih pravic občutil vsak posameznik, in to na vseh področjih življenja.⁵⁷

Primer dobre prakse je, da Vlada vsako leto pripravi obsežno pisno odzivno poročilo, katerega pripravo koordinira Ministrstvo za pravosodje in ki obravnava vsa priporočila Varuha.⁵⁸ V tem odzivnem poročilu so podane samoocene ministrstev in služb glede uresničevanja Varuhovih priporočil. Varuh opozarja, da ostaja veliko število delno uresničenih ali v celoti neuresničenih priporočil. Prav tako je uresničevanje priporočil pogosto prepočasno. Za Varuha je zaskrbljujoč podatek, da je zaradi nestrinjanja zavrnenih 11 aktualnih Varuhovih novih priporočil in še dodatnih 14 priporočil iz preteklih let. Posebej je zaskrbljujoče, da se kar 8 od 11 zavrnenih priporočil nanaša na pravice invalidov in drugih ranljivih skupin.

V aktualnem letnem poročilu daje Varuh tudi konkretno priporočilo (št. 6 (2021)), v katerem priporoča Ministrstvu za javno upravo (Upravni akademiji), da v svoje programe usposabljanja javnih uslužbencev (glede obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv, obveznega usposabljanja za vodenje v upravi in neobveznega izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev) v večji meri vključi usposabljanje javnih uslužbencev o človekovih pravicah, skladno z zavezami iz druge faze Svetovnega programa o izobraževanju za človekove pravice (2005 – se nadaljuje).⁵⁹ Varuh pozdravlja pozitiven odziv MJU, ki izhaja iz odziva na delovno verzijo te analize, in

55 Prav tam.

56 Gl. Skupno odzivno poročilo Vlade Republike Slovenije na poročila Varuha človekovih pravic za leto 2020, str. 56. Dostopno na https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp_-_odzivna_porocila_vlade/Odzivno_porocilo_Vlade_na_LP_VCP_in_LP_DPM_za_leto_2020.pdf (12. 12. 2021). Gl. tudi: <https://www.gov.si teme/odzivna-porocila-vlade-na-letna-porocila-varuha-clovekovih-pravic/> (12. 12. 2021).

57 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2021, Ljubljana, junij 2022, in Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021.

58 Skupno odzivno poročilo Vlade Republike Slovenije na poročila Varuha človekovih pravic za leto 2020.

59 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2021, str. 70.

[odzivnega poročila vlade na Letno poročilo Varuha](#). Kot že navedeno upa, da bo v čim krajšem času prišlo do izboljšanja stanja na zadevnem področju.

Čeprav priporočila Varuha pravno niso obvezujoča, je njihovo uresničevanje s strani pristojnih organov eden izmed kazalnikov tega, koliko se posamezni državni organi in druge institucije, na katere se priporočila nanašajo, dejansko zavzemajo za krepitev spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Varuh pogosto ugotavlja, da vse čaka še veliko dela.⁶⁰ Ustrezno in dovoljšne izobraževanje in usposabljanje državnih uslužbencev o človekovih pravicah je v tem smislu nuja.

60 Gl. npr. <https://www.varuh-rs.si/sporocila-za-javnost/novica/varuh-svetina-clovekove-pravice-se-pod-dolocenimi-pogoji-lahko-omeji-le-z-zakonom/> (12. 12. 2021).

4. SPLOŠNO O IZOBRAŽEVANJU IN USPOSABLJANJU JAVNIH USLUŽBENCEV V DRŽAVNI UPRAVI

4.1 Pravne podlage

Pravne podlage oziroma izhodišča za stalni in sistematični razvoj usposobljenosti in znanj javnih uslužbencev so zlasti naslednji predpisi:⁶¹

- Zakon o javnih uslužbencih (ZJU),⁶²
- Pravilnik o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv,⁶³
- Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih,⁶⁴
- drugi zakonski in podzakonskih aktih, ki se nanašajo na izvajanje strokovnega izpita.

Iz pregleda omenjenih pravnih podlag izhaja, da razlikujemo obvezno in neobvezno usposabljanje javnih uslužbencev. ZJU določa, katera usposabljanja so obvezna in pod katerimi pogoji. Podzakonski akti pa določajo vsebino in obseg tega usposabljanja. V tej analizi bodo konkretne določbe ZJU glede na obravnavano vsebino usposabljanja podrobneje predstavljene v naslednjih razdelkih oziroma poglavjih.

4.2 Organ, pristojen za opravljanje nalog usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev

Skladno s prvim odstavkom 173. člena ZJU ministrstvo, pristojno za javno upravo, opravlja naloge na področju usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev (7.

61 Gl. tudi <https://ua.gov.si/o-nas/o-upravni-akademiji/> (9. 10. 2021).

62 Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C in 203/20 – ZIUPOP DVE.

63 Uradni list RS, št. 44/09.

64 Uradni list RS, št. 58/03, 81/03, 109/03, 43/04, 58/04 – popr., 138/04, 35/05, 60/05, 72/05, 112/05, 49/06, 140/06, 9/07, 33/08, 66/08, 88/08, 8/09, 63/09, 73/09, 11/10, 42/10, 82/10, 17/11, 14/12, 17/12, 23/12, 98/12, 16/13, 18/13, 36/13, 51/13, 59/13, 14/14, 28/14, 43/14, 76/14, 91/14, 36/15, 57/15, 4/16, 44/16, 58/16, 84/16, 8/17, 40/17, 41/17, 11/19, 25/19, 54/19, 67/19, 89/20, 104/20, 118/20, 168/20, 31/21 in 54/21.

točka) in organizira izvajanje strokovnega izpita iz upravnega postopka in drugih strokovnih izpitov, razen tistih, ki se izvajajo v organu (8. točka). Isto ministrstvo tudi nadzira izvajanje ZJU in na njegovi podlagi izdanih predpisov ter skrbi za njihovo pravilno izvajanje (3. točka prvega odstavka 173. člena ZJU).

Ministrstvo za javno upravo je torej zadolženo za opravljanje nalog usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev. Vendar ZDU-1 kljub relativno podrobnemu opisu nalog ministrstva v 34.a členu naloge usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev izrecno ne vsebuje – določa namreč naslednje:

Ministrstvo za javno upravo opravlja naloge na področjih javne uprave, systemskega urejanja organiziranosti in delovanja javnega sektorja, sistema javnih uslužbencev, plačnega sistema v javnem sektorju, javnih naročil, volilne in referendumске zakonodaje, systemskega urejanja splošnega upravnega postopka, systemskega urejanja upravnih taks, upravnega poslovanja, upravljanja z informacijsko komunikacijskimi sistemi in zagotavljanja elektronskih storitev javne uprave, zagotavljanja delovanja državnega portala eUprava, varnih predalov, centralne storitve za spletno prijavo in elektronski podpis, informacijske družbe, elektronskih komunikacij, dostopa do informacij javnega značaja, delovanja nevladnih organizacij, lokalne samouprave, kakovosti javne uprave, boljše zakonodaje ter odprave administrativnih ovir in naloge na področju systemskega urejanja ravnanja s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti, centraliziranega ravnanja s stvarnim premoženjem države, načrtovanja in koordiniranja prostorskih potreb organov državne uprave ter drugih nalog na področju ravnanja s stvarnim premoženjem v skladu s predpisi ali aktom vlade.

Tudi Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih⁶⁵ ne vsebuje konkretnjših določb glede usposabljanja javnih uslužbencev. V šestem odstavku 18. člena določa le, da se za izvajanje strokovnega izpopolnjevanja ter usposabljanja za delo v upravi in pravosodnih organih izven direktorata oziroma sekretariata lahko v okviru pristojnega ministrstva oblikuje samostojna organizacijska enota. Uredba glede usposabljanja vsebuje le konkretnjše določbe glede izvajanja izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja v Policiji, in sicer to določa 35. člen omenjene uredbe.⁶⁶

65 Peti in šesti odstavek 52. člena Uredbe o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih. Gl. tudi: <https://ua.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=7f3d6264-ee5c-e911-9c3e-005056818ee6&Tag=461,456> (14. 12. 2021).

66 Ta določa, da se za izvajanje izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja v Policiji v generalni policijski upravi oblikuje policijska akademija. Nadalje, da policijsko akademijo vodi direktor, ki je za svoje delo in delo policijske akademije odgovoren generalnemu direktorju Policije. Za organizacijo in izvajanje izobraževalnih in drugih programov se lahko v policijski akademiji oblikujejo organizacijske enote. Pri tem se smiselno uporabljajo določbe te uredbe in predpisov, ki urejajo področje šolstva.

Ne glede na določene zakonodajne pomanjkljivosti je treba ugotoviti, da MJU svojo nalogo usposabljanja javnih uslužbencev izvaja preko Upravne akademije, ki je notranja organizacijska enota ministrstva, pristojna za pripravo in izvajanje različnih usposabljanj in strokovnih izpitov za javne uslužbence z namenom povečanja strokovnosti in učinkovitosti njihovega dela kot tudi njihovega osebnega razvoja.⁶⁷ Kot je razvidno iz spletne strani MJU, Upravna akademija deluje v okviru Direktorata za javni sektor.⁶⁸

Upravna akademija med štirimi prioritetskimi področji, na katerih razvija svoje dejavnosti, opredeljuje posodobitev in nove programe usposabljanja, usposabljanje izvajalcev, vpeljavo sodobnih oblik usposabljanja ter spremljanje in evalviranje. Oblike dela, ki jih uporablja, so seminarji, priprave na strokovne izpite, interaktivne delavnice s poudarkom na primerih dobre prakse, medsebojnem sodelovanju, reševanju problemov in spodbujanju ustvarjalnosti ter usposabljanja po naročilu.⁶⁹ Iz spletne strani Upravne akademije je razvidno, da je v njej zaposlenih 14 javnih uslužbencev.

67 <https://ua.gov.si/o-nas/o-upravni-akademiji/> (10. 12. 2021).

68 Ustanovljena je bila leta 1997, od leta 2014 pa deluje v okviru MJU.

69 Prav tam.

5. OBVEZNO USPOSABLJANJE ZA IMENOVANJE V NAZIV

5.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)

ZJU v 89. členu določa obvezno usposabljanje za imenovanje v naziv:

(1) Po imenovanju v naziv mora javni uslužbenec najpozneje v enem letu od sklenitve pogodbe o zaposlitvi opraviti usposabljanje, na katero ga napoti predstojnik, in ki zajema naslednje vsebine:

1. ustavna ureditev;
2. sistem zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti ter razmerja me njimi;
3. lokalna samouprava;
4. sistem javnih financ;
5. ureditev institucij Evropske unije in njenega pravnega sistema;
6. upravni postopek in upravni spor;
7. poslovanje organov javne uprave.

(2) V pravosodnih organih se glede na vrsto in naravo nalog organa, razen vsebin iz 1., 2., 3. in 6. točke prejšnjega odstavka, lahko določijo druge vsebine usposabljanja, ki jih mora opraviti posameznik, imenovan v naziv, najpozneje v enem letu od sklenitve pogodbe o zaposlitvi, pri čemer mora biti celoten obseg usposabljanja primerljiv z obsegom usposabljanja iz prejšnjega odstavka.

(3) Udeležba na usposabljanju iz vsebin, določenih v prvem in drugem odstavku tega člena, je za javne uslužbence iz prvega odstavka tega člena obvezna in šteje med redne delovne obveznosti. Po zaključnem usposabljanju izvajalec usposabljanja izda potrdilo o udeležbi javnega uslužbenca na usposabljanju.

(4) Minister, pristojen za upravo, oziroma minister, pristojen za pravosodje, predpiše podrobnejše vsebine in čas trajanja usposabljanja ter obseg prisotnosti javnega uslužbenca na usposabljanju po prvem oziroma drugem odstavku tega člena.

(5) V drugih državnih organih se glede na vrste in naravo nalog organa vsebine in obseg obveznega usposabljanja, ki jih mora opraviti javni uslužbenec, imenovan v naziv, ter čas usposabljanja določijo s splošnim aktom državnega organa.

Z vidika usposabljanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah lahko ugotovimo, da ZJU v prvem odstavku 89. člena posebej oziroma izrecno ne opredeljuje področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin kot obvezne vsebine usposabljanja za imenovanje javnih uslužbencev v naziv.

5.2 Program usposabljanja kot je določen v Pravilniku o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv

Usposabljanje za imenovanje v naziv izvaja Upravna akademija kot del svojega rednega programa.⁷⁰ To usposabljanje se izvaja v skladu s Pravilnikom o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv (v nadaljevanju: pravilnik).⁷¹ Po pravilniku program usposabljanja vključuje 7 vsebinskih področij in traja 24 pedagoških ur. V letu 2021 je usposabljanje za imenovanje v naziv uspešno zaključilo skupno 958 uslužbencev (leto prej 955 udeležencev), in sicer 863 (leto prej 810) v redno razpisanih izvedbah in 95 (leto prej 145) v izvedbah po naročilu.⁷²

Pravilnik ureja podrobnejše vsebine, čas trajanja usposabljanja in obseg prisotnosti uradnikov v državnih organih in v upravah lokalnih skupnosti na usposabljanju iz 89. člena ZJU (v nadaljevanju: usposabljanje).⁷³ Podrobne vsebine in čas usposabljanja za posamezno vsebino so določene v Programu usposabljanja, ki je priloga pravilnika.⁷⁴ Vsebine po programu usposabljanja so lahko izvedene v obliki predavanj, seminarjev ali delavnic.⁷⁵ Pomembna določba pravilnika je, da se javnemu uslužbencu prisotnost na usposabljanju prizna, če je prisoten na vseh vsebinah usposabljanja, kot so določene v prilogi pravilnika, kar mora biti razvidno iz liste prisotnosti udeležencev usposabljanja vsak dan usposabljanja.⁷⁶

Program usposabljanja je določen v prilogi pravilnika in vsebuje podrobnejši prikaz vsebin po posameznih poglavjih ter število pedagoških ur po posameznem poglavju.⁷⁷

70 Upravna akademija, Poročilo za leto 2020, str. 8. Dostopno na <https://ua.gov.si/media/1803/poroc-ilo-2020.pdf> (14. 12. 2021).

71 Uradni list RS, št. 44/09.

72 Upravna akademija, Poročilo za leto 2021, str. 8–9. Dostopno na <https://ua.gov.si/o-nas/letna-poro%C4%8Dila/> (16. 8. 2022).

73 Uradni list RS, št. 44/09, 1. člen pravilnika.

74 Prav tam, prvi odstavek 3. člena pravilnika.

75 Prav tam, drugi odstavek 3. člena pravilnika.

76 Prav tam, prvi odstavek 4. člena pravilnika.

77 Uradni list RS, št. 44/09, priloga.

Poglavje	Vsebina poglavja	Pedagoške ure
I. USTAVNA UREDITEV	Pojem ustave, temeljna izhodišča, načela, viri in cilji ustavne ureditve RS Preambula Človekove pravice in temeljne svoboščine Varstvo osebnih podatkov	5
II. SISTEM ZAKONODAJNE, IZVRŠILNE IN SODNE OBLASTI TER RAZMERJA MED NJIMI	Državna ureditev Zakonodajni in ustavnorevizijski postopek Organizacija državne uprave in položaj zaposlenih v državnih organih Sistem sodne oblasti	5
III. LOKALNA SAMOUPRAVA	Organizacija in funkcija lokalne samouprave v Sloveniji Razmerje med državo in lokalno samoupravo	2
IV. SISTEM JAVNIH FINANC	Opredelitev javnofinančnih prihodkov in drugih prejemkov ter javnofinančnih odhodkov in drugih izdatkov Priprava in izvrševanje državnega in občinskega proračuna Razpolaganje in upravljanje s finančnim in stvarnim premoženjem države in občin Poročanje o izvrševanju državnega in občinskega proračuna Notranji in zunanji nadzor javnih financ	2
V. UREDITEV INSTITUCIJ EU IN NJENEGA PRAVNEGA SISTEMA	Razvoj evropskih integracij Institucije, organi in njihova vloga Pravni viri	2
VI. UPRAVNI POSTOPEK IN UPRAVNI SPOR	Opredelitev upravnega postopka in upravnega spora Temeljna načela in splošni instituti, pojmi in vprašanja upravnega postopka Potek postopka na prvi stopnji Možne faze upravnega postopka	4
VII. POSLOVANJE ORGANOV JAVNE UPRAVE	Upravno poslovanje Poslovanje z dokumentarnim gradivom Informacije javnega značaja Varstvo osebnih podatkov	4
VSA POGlavJA	SKUPAJ UR	24

Vir: Program usposabljanja - priloga Pravilnika o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv, Uradni list RS, št. 44/09.

Iz gornje tabele je razvidno, da je področje človekovih pravic in temeljnih svoboščin izrecno navedeno v okviru vsebine poglavja I. Ustavna ureditev. Štirim obravnavanim vsebinam je namenjenih 5 pedagoških ur. Te vsebine so:

- pojem ustave, temeljna izhodišča, načela, viri in cilji ustavne ureditve RS;
- preambula;
- človekove pravice in temeljne svoboščine in
- varstvo osebnih podatkov⁷⁸.

To pomeni, da naj bi bilo področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin teoretično namenjena ena pedagoška ura in pol obveznega usposabljanja javnih uslužbencev glede imenovanja v naziv. Horizontalno pa bi bilo lahko obravnavano tudi še po nekaterih drugih poglavjih. Področju varstva osebnih podatkov je teoretično namenjenega več prostora kot celotnemu sklopu (ostalih) človekovih pravic, saj je izrecno predvideno njihovo obravnavanje v okviru dveh poglavij. To ne pomeni, da je temu področju namenjene preveč pozornosti, ampak da je področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin namenjene bistveno premalo pozornosti. Težko je namreč pričakovati ozaveščenost javnih uslužbencev o pomenu spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri njihovem delu, če edino obvezno usposabljanje, kateremu so podvrženi vsi javni uslužbenci, to področje zgolj na splošno omenja kot eno od vsebin ustavne ureditve.⁷⁹

5.3 Izvajanje obveznega programa usposabljanja za imenovanje v naziv

Sistematičnega pregleda izvedenih predavanj na področju ustavne ureditve v obdobju 2017–2020 ni bilo mogoče narediti. Izvedli pa smo pogovore z nekaj udeleženci predavanj, iz katerih lahko zaključimo, da je področju človekovih pravic namenjeno (pre) malo pozornosti. Tudi iz pregleda nekaterih izročkov za področje ustavne ureditve je razvidno, da je vsebinski obravnavi področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin namenjene malo pozornosti oziroma v nekaterih primerih to področje posebej ni obravnavano – obravnavan je npr. le splošen pregled človekovih pravic in njihovega

⁷⁸ Vsebina varstva osebnih podatkov je še dodatno obravnavana tudi v okviru poglavja VII. Poslovanje organov javne uprave, kjer predstavlja eno od štirih vsebinskih področij, ki skupaj vsebujejo 4 pedagoške ure predavanj.

⁷⁹ Področje človekovih pravic bi glede na vsebino moralo biti horizontalno obravnavano in izrecno omenjeno kot eno od tudi še v nekaterih drugih poglavjih obveznega usposabljanja, kot npr. v poglavju V. Ureditev institucij EU in njenega pravnega sistema in sicer pod vsebino pravnih virov, saj je Listina EU o temeljnih pravicah del primarnega prava Evropske unije, vendar ugotavljamo, da je tudi v tem sklopu listina večinoma le na kratko omenjena. Enako velja za poglavje VI. Upravni postopek in upravni spor, v katerem je vidik človekovih pravic dejansko zgolj omenjen. Glede na obseg predvidene snovi in na majhno število predvidenih pedagoških ur po posameznih poglavjih tudi ni mogoče realno pričakovati, da bi bilo temu področju lahko namenjene več pozornosti.

položaja v slovenski ustavi, včasih je na kratko predstavljenih le nekaj pravic oziroma svoboščin (npr. načela enakopravnosti, svobode vesti, svobode izražanja, svobode zbiranja in združevanja, svobode izobraževanja in pravice do sodnega varstva) ali pa je varstvo človekovih pravic obravnavano le v okviru institucionalnih vidikov državne ureditve.⁸⁰

5.4 Ocena stanja in priporočila

Odsotnost izrecne navedbe vsebine človekovih pravic kot področja obveznega usposabljanja vseh javnih uslužbencev za imenovanje v naziv je zaskrbljujoča in po oceni Varuha predstavlja veliko pomanjkljivost pri zagotavljanju kakovosti delovanja (t. i. civilnega dela) državne uprave. Kot je predstavljeno v razdelku 2.3 zgoraj, Akcijski načrt za implementacijo druge faze Svetovnega programa izobraževanja o človekovih pravicah med strategijami za usposabljanje javnih uslužbencev izrecno izpostavlja pomen usmerjenega usposabljanja o človekovih pravicah, ki je obvezno pred zaposlitvijo.

V prvi odstavek 89. člena ZJU bi šlo dodati novo točko »človekove pravice in temeljne svoboščine«, ki bi določala samostojen sklop obveznega usposabljanja vseh javnih uslužbencev o človekovih pravicah pri imenovanju v naziv. S tem bi bilo dano sporočilo, da se od vsakega javnega uslužbenca pričakuje vsaj osnovno poznavanje področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ker je spoštovanje človekovih pravic ena od vrednostnih usmeritev državne uprave. Takšna usmeritev namreč izhaja tako iz Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije⁸¹ kot iz Ustave Republike Slovenije,⁸² katere kar ena tretjina določb se nanaša na varstvo človekovih pravic v državi.⁸³ Z novim obveznim poglavjem usposabljanja bi obvezno usposabljanje javnih uslužbencev po 89. členu ZJU obsegalo osem poglavij. S tem bi omogočili boljše poznavanje in ozaveščenost državne uprave o pomenu spoštovanja človekovih pravic pri izvajanju njenih nalog.

Uvedba obveznega usposabljanja o človekovih pravicah za imenovanje v naziv je še toliko bolj pomembna, ker tretji odstavek 89. člena ZJU nadalje določa, da je udeležba na teh usposabljanjih obvezna in šteje med redne delovne obveznosti.

Vključitev dodatne vsebine usposabljanja seveda ne izključuje potrebe po horizontalnem vključevanju vidikov človekovih pravic tudi v obstoječe vsebine iz prvega odstavka 89. člena ZJU. Ključno je namreč razumevanje vseh, ki so vključeni v usposabljanje

80 Gl. npr. dr. Janez Pogorelec: Upravna ureditev, Ministrstvo za javno upravo, Direktorat za javni sektor, Upravna akademija, 28. 3. 2017, dostopno na https://ua.gov.si/media/1281/ustav-naureditev-pogorelec_28-3-2017.pdf (13. 12. 2019).

81 Uradni list RS, št. 1/91-I in 19/91 – popr.

82 Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a.

83 Gl. II. del Ustave: Človekove pravice in temeljne svoboščine (14.–65. člen).

javnih uslužbencev, da mora slovenska državna uprava oziroma celotni državni aparat Republike Slovenije pri izvajanju svojih nalog⁸⁴ (vrednostno) izhajati oziroma temeljiti na spoštovanju človekovih pravic, in to ne glede na nivo ali stopnjo odločanja oziroma delovanja.⁸⁵

Ocenjujemo, da so spremembe potrebne tudi na podzakonski ravni. Obstoječ program usposabljanja javnih uslužbencev za imenovanje v naziv, ki je priloga Pravilnika o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv, vsebuje skupaj 24 pedagoških ur, razdeljenih v sedem poglavij, med katerimi pa ni področja človekovih pravic. Obstoječ program po naši oceni tudi ne omogoča ustreznega usposabljanja javnih uslužbencev s področja človekovih pravic, saj si je glede na ostale obravnavane vsebine v okviru poglavja Ustavna ureditev težko predstavljati, da bi bil lahko področju človekovih pravic namenjen zadosten obseg ur. Ni videti, kako naj bi predviden obseg vsebin, ki jih je poleg človekovih pravic in temeljnih svoboščin treba v okviru poglavja o ustavni ureditvi predstaviti slušateljem v petih pedagoških urah, omogočal, da se področju človekovih pravic na usposabljanjih namenja potrebna pozornost.

Dodatno obstoječ program usposabljanja glede obravnavanja vsebine človekovih pravic in temeljnih svoboščin daje posameznim predavateljem istega sklopa popoln prosti preudarek o tem, kako in v kakšnem obsegu bodo vsebine glede človekovih pravic in temeljnih svoboščin obravnavane v sklopu poglavja ustavna ureditev. Priloga k pravilniku namreč podrobneje ne opredeljuje, kaj konkretno glede človekovih pravic in temeljnih svoboščin naj bi bilo v sklopu usposabljanja javnih uslužbencev obravnavano, kot tudi ni podrobneje opredeljena nobena druga vsebina iz programa.

Po oceni Varuha bi bilo treba področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin glede na obseg poglavij in drugih vsebin v programu usposabljanja nameniti najmanj toliko pedagoških ur kot področjem državne ureditve, sistemu zakonodaje, izvršilne in sodne oblasti ter razmerja med njimi, upravnega postopka in upravnega spora ali poslovanju organov javne uprave. Le tako bi bilo mogoče pričakovati, da bodo javni uslužbenci prejeli vsaj osnovno znanje in zavedanje o pomenu spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri opravljanju njihovih nalog.

84 Naloge državne uprave se po ZDU-1 nanašajo na sodelovanje pri oblikovanju politik, izvršilne naloge, inšpekcijski nadzor, spremljanje stanja, razvojne naloge in zagotavljanje javnih služb.

85 V tem smislu bi veljalo področje človekovih pravic dodati tudi kot obvezno področje usposabljanja za javne uslužbence v pravosodnih organih, torej dodano tudi na seznam obveznih vsebin v drugem odstavku 89. člena ZJU.

6. OBVEZNO USPOSABLJANJE ZA NAJVIŠJE VODILNE JAVNE USLUŽBENCE – USPOSABLJANJA ZA VODENJE V UPRAVI

6.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)

ZJU v prvem odstavku 81. člena določa, da se kot pogoj za pridobitev položaja poleg pogojev, ki se določijo za uradniška delovna mesta (79. člen ZJU), lahko določijo funkcionalna znanja upravnega vodenja in upravljanja s kadrovskimi viri ter druga specialna znanja. Vendar so funkcionalna znanja upravnega vodenja in upravljanja kadrovskih virov ne glede na navedeno določbo pogoj za položaje iz drugega odstavka 82. člena tega zakona.⁸⁶ To pomeni, da so ta znanja obvezna za generalnega direktorja v ministrstvu, generalnega sekretarja, predstojnika organa v sestavi ministrstva, predstojnika vladne službe, načelnika upravne enote in direktorja občinske uprave.⁸⁷ Ta znanja se pridobijo v petnajstih mesecih od dneva imenovanja na položaj.⁸⁸ Zakon torej med pogoje za pridobitev položaja najvišjih javnih uslužbencev določa tudi funkcionalna znanja upravnega vodenja in upravljanja. Konkretnjših vsebin tega usposabljanja zakon ne vsebuje, ampak to prepušča podzakonskim aktom.

6.2 Uredbe o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih

Poleg zakona Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih določa, da je usposabljanje za vodenje v upravi obvezno za položaj:⁸⁹

- generalnega direktorja,
- generalnega sekretarja,

86 Tretji odstavek 81. člena ZJU.

87 Drugi odstavek 81. člena ZJU.

88 Tretji odstavek 81. člena ZJU.

89 Peti in šesti odstavek 52. člena Uredbe o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih, Uradni list RS, št. 58/03, 81/03, 109/03, 43/04, 58/04 – popr., 138/04, 35/05, 60/05, 72/05, 112/05, 49/06, 140/06, 9/07, 33/08, 66/08, 88/08, 8/09, 63/09, 73/09, 11/10, 42/10, 82/10, 17/11, 14/12, 17/12, 23/12, 98/12, 16/13, 18/13, 36/13, 51/13, 59/13, 14/14, 28/14, 43/14, 76/14, 91/14, 36/15, 57/15, 4/16, 44/16, 58/16, 84/16, 8/17, 40/17, 41/17, 11/19, 25/19, 54/19, 67/19, 89/20, 104/20, 118/20, 168/20, 31/21 in 54/21. Gl. tudi: <https://ua.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=7f3d6264-ee5c-e911-9c3e-005056818ee6&Tag=461.456> (14. 12. 2021).

- predstojnika organa v sestavi ministrstva,
- predstojnika vladne službe,
- načelnika upravne enote,
- direktorja občinske uprave oz. tajnika občine.

Program usposabljanja je obvezen za imenovanja na položaje, ne nanaša pa se na vršilce dolžnosti, ki se lahko npr. prijavijo na katerikoli modul neobveznega programa Sodobnega vodenja.⁹⁰

Uredba podrobneje ne opredeljuje, katera področja usposabljanja naj bi vključevala funkcionalna znanja upravnega vodenja in upravljanja s kadrovskimi viri ter druga specialna znanja, določa pa, da je uradnik na položaju navedena znanja dolžan pridobiti v okviru programa, ki ga predpiše minister, pristojen za upravo.

6.3 Program obveznega usposabljanja za vodenje v upravi

Program obveznega usposabljanja za vodenje predpiše minister, pristojen za upravo, in je dosegljiv na spletni strani Upravne akademije, kjer je predstavljeno, da obvezni program usposabljanja za vodenje v upravi sestavlja 10 obveznih modulov, ki se izvajajo v obliki interaktivnih delavnic.⁹¹ Prav v letu 2020 je bil iz 6 razširjen na 10 obveznih modulov.⁹²

Obvezno usposabljanje za vodenje v upravi vsebuje naslednjih 10 vsebin (modulov):

1. Izzivi sodobnega vodenja
2. Osebna učinkovitost vodje
3. Vodenje in sporazumevanje
4. Delovnopravna zakonodaja, uslužbenski sistem in integriteta
5. Plačni sistem javnega sektorja in dobro počutje na delovnem mestu
6. Razvojno načrtovanje v javnem sektorju
7. Kako pomembne so javne finance
8. Kako naj vodja nastopa v javnosti
9. Uporaba kompetenčnega modela pri razvoju kadrov
10. Pogled naprej – zaključna delavnica za najvišje vodilne

⁹⁰ <https://ua.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=7f3d6264-ee5c-e911-9c3e-005056818e-e6&Tag=461,456> (14. 12. 2021).

⁹¹ <https://ua.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=7f3d6264-ee5c-e911-9c3e-005056818e-e6&Tag=461,456> (14. 12. 2021).

⁹² Letno poročilo Upravne akademije za leto 2020, str. 15.

Udeleženci svojo obveznost izpolnijo s predstavitvijo svojih zaključnih nalog na zadnjem modulu *Pogled naprej - zaključna delavnica za najvišje vodilne*. Pogoj za udeležbo na zadnjem modulu je udeležba na vseh predhodnih moduli.⁹³ Neobvezni modul nadalje predstavlja individualni coaching v trajanju 8 pedagoških ur, ki jih lahko udeleženci izkoristijo kadarkoli v času trajanja programa, najpozneje pa v 6 mesecih po zaključku obveznega programa.⁹⁴

Iz pregleda programa obveznega usposabljanja za vodenje v upravi izhaja, da ne vsebuje usposabljanj s področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

6.4 Ocena stanja in priporočila

Pregled zakonskih podlag in obveznega programa usposabljanja za vodenje v upravi kaže, da najvišji vodilni v upravi niso deležni posebnega usposabljanja za človekove pravice. Kot je predstavljeno v razdelku 2.3 zgoraj, Akcijski načrt za implementacijo druge faze Svetovnega programa izobraževanja o človekovih pravicah med strategijami za usposabljanje javnih uslužbencev izrecno izpostavlja pomen obveznega usmerjenega usposabljanja o človekovih pravicah kot obvezno merilo za strokovne kvalifikacije in napredovanje. To pomeni, da bi moralo biti usposabljanje o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah obvezen (pred)pogoj za imenovanja na vodstvene položaje v upravi.

Od nadrejenih v upravi bi morali pričakovati, da imajo tudi dodatna vsebinska znanja, s katerimi usmerjajo delo drugih javnih uslužbencev. Med ta znanja bi šlo prištevati dodatno poznavanje področja človekovih pravic, saj bi pričakovali, da si pri izvajanju nalog prizadevajo tudi, da so človekove pravice in temeljne svoboščine spoštovane s strani organa oziroma organizacijske enote, ki jo vodijo.

Varuh meni, da je potrebno, da Upravna akademija desetim vsebinam (modulom) obveznega usposabljanja za vodenje v upravi doda nov dodatni modul »Človekove pravice in temeljne svoboščine«.

93 Prav tam.

94 Prav tam.

7. NEOBVEZNA IZOBRAŽEVANJA, USPOSABLJANJA IN IZPOPOLNJEVANJA JAVNIH USLUŽBENCEV

7.1 Zakon o javnih uslužbencih (ZJU)

Glede neobveznega izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev ZJU v prvem odstavku 103. člena določa, da strategijo izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja, ki zajema vsebine, ki so pomembne za vse organe, določi vlada in da predlog strategije na podlagi strokovnih analiz pripravi ministrstvo, pristojno za upravo. Drugi odstavek istega člena navaja, da se z načrtom izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja določijo vsebine izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja ter višina sredstev, ki so namenjena za nadaljnje izobraževanje in za izvajanje usposabljanja in izpopolnjevanja. Načrt izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja za posamezen organ določi predstojnik po predhodnem mnenju sindikatov. Tretji odstavek pa določa, da mora biti načrt izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja usklajen v enem mesecu po uveljavitvi državnega proračuna oziroma proračuna lokalne skupnosti.

Ugotoviti je potrebno, da Strategija izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja ni javno dostopna, Varuh pa tudi ne razpolaga s podatkom o tem, ali je bila sprejeta ali ne.

7.2 Neobvezni programi usposabljanja, ki jih zagotavlja Upravna akademija

V letu 2021 je Upravna akademija izvedla 1.059 (leto prej pa 666) izobraževalnih dogodkov (ki so obsegali redni program usposabljanja, tuje jezike, projekte in strokovne izpite), ki se jih je udeležilo 21.242 (leto prej pa 14.761) udeležencev, kar je kar 44 % več kot leta 2020 (v letu 2020 je bilo število udeležencev za 5 % višje od leta 2019).⁹⁵ Iz Letnega poročila upravne akademije za leto 2021 tudi izhaja, da je bilo v zadevnem letu opravljenih 127 rednih programov usposabljanja⁹⁶, skupaj pa izvedenih 714 usposabljanj.⁹⁷ Upravna akademija zagotavlja različne programe usposabljanja, npr. glede

⁹⁵ Letno poročilo Upravne akademije 2021, str. 19 in Letno poročilo Upravne akademije 2020, str. 18.

⁹⁶ Letno poročilo Upravne akademije 2021, str. 19.

⁹⁷ Prav tam.

kadrovanja in vodenja v upravi. Zagotavlja tudi tečaje tujih jezikov za javne uslužben-
ce. Upravna akademija se je prilagodila novim razmeram, povezanim s covidom-19,
zato so pripravili več e-usposabljanj.

Aktualna področja (neobveznega) usposabljanja, ki jih zagotavlja Upravna akademi-
ja, so:⁹⁸

• Boljša zakonodaja• Digitalna pismenost• Dobro počutje• Imenovanje v naziv• Informacije javnega značaja• Inovativnost• Inšpekcijski postopek• Integriteta• Javna naročila• Javni sektor• Kakovost• Kompetenčni model• Komunikacija• Matičarji• Nomotehnika	• Prekrškovni postopek• Priprave na strokovne izpite• Projektno vodenje• Slovenski jezik• Spletna mesta• Tajni podatki• Upravljanje podatkov• Upravni postopek• Upravno poslovanje• Usposabljanje izvajalcev• Varovanje osebnih podatkov• Vodenje v upravi• Za seniorje• Zdravje pri delu

Znotraj teh vsebin Upravna akademija izvaja različne aktivnosti oziroma usposablja-
nja. Vendar je že iz področij usposabljanja razvidno, da usposabljanju o človekovih
pravicah ni namenjene veliko pozornosti. MJU je v odgovoru na delovno verzijo priču-
joče analize sicer izpostavilo, da Upravna akademija ponuja tudi usposabljanja, ki sodijo
v kategorijo človekovih pravic, kar vsekakor velja pozdraviti. Ta usposabljanja so:

- Varovanje dostojanstva zaposlenih (v sodelovanju z MDDSZ),
- Svetovanje in pomoč žrtvam nasilja na delovnem mestu in
- Mobing – kako ga prepoznati in preprečiti.

98 <https://ua.gov.si/aktivnosti/?Tag=459> (16. 8. 2022). MJU pri tem izpostavlja, da se po-
nudba usposabljanj Upravne akademija sprti dopolnjuje, zato je treba vedno znova prever-
jati aktualnost navedenega.

7.3 Ocena stanja in priporočila

Vlada s sprejetjem strategije izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev zamuja že skoraj 20 let (oziroma ta strategija vsaj ni javno dostopna). Strategija tako ostaja le mrtva črka na papirju. Posledično tudi na tej ravni usposabljanje za človekove pravice ni (oziroma ne more biti) vključeno kot področje, pomembno za vse državne organe. Tudi Akcijski načrt za drugo fazo Svetovnega programa izobraževanja o človekovih pravicah spodbuja sprejetje celovite politike usposabljanja o človekovih pravicah tako pred zaposlitvijo kot na delovnem mestu. Usposabljanje o človekovih pravicah naj bi bilo vključeno med obvezna merila za strokovne kvalifikacije in napredovanje, vključeno pa naj bi bilo tudi v programe rednih usposabljanj na delovnem mestu (torej ne le kot enkratno usposabljanje).⁹⁹

Varuh pričakuje, da bo Vlada skladno s 103. členom Zakona o javni upravi na predlog Ministrstva za javno upravo čim prej določila strategijo izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev in pri tem upoštevala, da bo v strategiji – z namenom zagotavljanja visokega standarda varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi – usposabljanje o človekovih pravicah vključila med področja, pomembna za vse državne organe.

Upravna akademija izobraževanja oziroma usposabljanja o človekovih pravicah ponuja v omejenem obsegu. V določeni meri je vsaj posredno zagotovljen ta vidik usposabljanja, npr. tudi prek usposabljanj o prekrškovnih postopkih (če so npr. v tem okviru obravnavani tudi vidiki človekovih pravic) ali pa na področju boljše zakonodaje, kjer se izvaja usposabljanje »Kako javnost(i) učinkovito vključiti v pripravo predpisov in politik« na osnovni in nadaljevalni ravni. V sklopu zdravja pri delu in dobrega počutja Upravna akademija zagotavlja tudi usposabljanje »Mobing – kako ga prepoznati in preprečiti« ter »Svetovanje in pomoč žrtvam nasilja na delovnem mestu«, v sodelovanju z MDDSZ pa izvaja tudi usposabljanje »Varovanje dostojanstva zaposlenih«.

Glede vodenja v upravi Upravna akademija izvaja poleg obveznega programa še neobvezni program Sodobnega vodenja, ki je namenjen vodstvenim uslužbencem, zaposlenim v organih državne uprave, drugih državnih organov in organih lokalnih skupnosti na položaju vodij sektorjev, oddelkov, referatov, drugih notranjih organizacijskih enot ter vodjem projektov.¹⁰⁰ Vsebina o človekovih pravicah eksplicitno ni navedena, je pa v določeni meri (neposredno ali pa zgolj posredno) zajeta v splošnih modulih o vodstvenih veščinah ter o komunikaciji. Po mnenju Varuha bi bilo potrebno, da Upravna akademija med kategorije neobveznega usposabljanja vključi tudi samostojno področje človekovih pravic in s tem omogoči usposabljanje javnih uslužbencev o različnih vsebinah s področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

⁹⁹ Gl. Akcijski načrt za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah in razdelek 2.3 zgoraj.

¹⁰⁰ <https://ua.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=63f0aa78-e42e-eb11-9c61-005056818e-e6&Tag=461> (16. 12. 2021).

Po oceni Varuha bi bilo torej za dvig kulture spoštovanja človekovih pravic v državni upravi pomembno javnim uslužbencem ponuditi različna neobvezna usposabljanja in izobraževanja s področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Iz Akcijskega načrta za drugo fazo Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah prav tako izhaja, da naj bi bilo usposabljanje javnih uslužbencev o človekovih pravicah trajnostno naravnano in da naj bi vključevalo usposabljanje uradnikov za ravnanje z ranljivimi skupinami.¹⁰¹ Ti programi bi lahko vsebovali npr. različna usmerjena področja pravic, pregled sodne prakse Ustavnega sodišča, Evropskega sodišča za človekove pravice, Sodišča EU, priporočil Varuha ter mednarodnih institucij in mehanizmov, ki se neposredno ali posredno nanašajo na Slovenijo.

101 Gl. razdelek 2.3 zgoraj.

8. ZAKLJUČEK

Varuh meni, da bi si za boljše spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi morale prizadevati vse javne institucije in hkrati vsi javni uslužbenci. To je še toliko bolj pomembno v času post-covidnega okrevanja družbe. Da bi si čim bolj opomogli in zgradili svet, kot si ga želimo – bolj odporen, pravičen in trajnosten –, bomo morali vsi še naprej aktivno vlagati v ukrepe za odpravo vrzeli in na prvo mesto ponovno postaviti strpnost, spoštovanje, sočutje in človečnost.¹⁰² Usposabljanje javnih uslužbencev o človekovih pravicah je pri tem izrednega pomena, saj je v sodobni družbi nujno, da uradniki in tudi drugi javni uslužbenci poznajo področje človekovih pravic ter pri svojem delu in izvajanju nalog spoštujejo človekove pravice in temeljne svoboščine.

K zagotavljanju ustreznega usposabljanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah spodbujajo tudi številni mednarodni standardi, predvsem pa Svetovni program za izobraževanje o človekovih pravicah (2005–), katerega druga faza (2010–2014) je (bila) usmerjena tudi v usposabljanje javnih uslužbencev. K temu dodatno zavezujejo tudi Cilji trajnostnega razvoja. Slovenija je na mednarodni ravni dala več zavez in omenjeni svetovni program aktivno podpira. Spodbujanje izobraževanja o človekovih pravicah je celo med vidnejšimi vsebinami slovenske zunanje politike na področju človekovih pravic.¹⁰³ Žal je vse prej kot očitno, kaj je bilo v vseh dosedanjih letih storjenega, da bi se te mednarodne zaveze in načela na področju usposabljanja državnih uslužbencev v t. i. civilnem delu države uprave (torej za cca. 15.000 državnih uslužbencev) uresničila. Poročila Ministrstva za javno upravo pa do sedaj tudi niso bila vključena v pripravo evalvacijskih poročil Slovenije glede implementacije Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah,¹⁰⁴ bodisi zato, ker poročila Ministrstvo za javno upravo ni pripravilo bodisi iz kakšnega drugega, nam ne poznanega vzroka. Jasno je, da bi bilo treba izobraževanje oziroma usposabljanje državnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave o človekovih pravicah implementirati sistemsko, kontinuirano in s ciljem doseči vse javne uslužbenke.

Analiza je obravnavala usposabljanja, ki jih za javne uslužbenke zagotavlja Upravna akademija, konkretno tri sklope:

- obvezno usposabljanje za imenovanje v naziv,
- obvezno usposabljanje za najvišje vodilne javne uslužbenke – usposabljanja za vodenje v upravi, in

102 Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021, str. 16. Dostopno na: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2020/Letno_porocilo2020_-_pop.pdf (16. 12. 2021).

103 Gl. razdelek 2.1 zgoraj.

104 Gl. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/SecondPhase/Pages/SecondphaseEvaluation.aspx> in <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/secondphase/Slovenia.pdf> (4. 7. 2022).

- neobvezna izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev.

Iz analize izhaja, da so v vseh treh sklopih potrebne normativne in dejanske vsebinske spremembe oziroma dopolnitve programov usposabljanj. Področje usposabljanja o človekovih pravicah namreč samostojno vsebinsko sicer ni vključeno v usposabljanja javnih uslužbencev, ki jih zagotavlja Upravna akademija, je pa na posameznih področjih vključeno v manjšem obsegu. To ni v skladu z zavezami, ki jih je dala Republika Slovenija tudi na mednarodni ravni.

Pričujoča analiza kaže, da relevantna pravna ureditev usposabljanju o človekovih pravicah v t. i. civilnem delu državne uprave ne namenja potrebne pozornosti. Iz analize izhaja, da Upravna akademija, ki je znotraj Ministrstva za javno upravo zadolžena za usposabljanje javnih uslužbencev, usposabljanju o človekovih pravicah ne namenja ustrezne pozornosti. Program oziroma usposabljanje, ki izrecno omenja vsebino »človekove pravice in temeljne svoboščine«, je obvezen program usposabljanja javnih uslužbencev za imenovanje v naziv, vendar usposabljanje o človekovih pravicah v tem programu ni podrobneje opredeljeno, poleg tega pa omogoča izvajanje v občutno premajhnem obsegu, saj je obravnavano le kot eno od podpodročij področja »Ustavna ureditev«. Dodatno je usposabljanje o človekovih pravicah vključeno še v nekaj konkretnjših usposabljanj, kot navajamo v prejšnjih razdelkih.

Splošna ocena Varuha je, da je stanje glede usposabljanja javnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave o človekovih pravicah zaskrbljujoče in bi ga bilo treba čim prej izboljšati. Varuh (zlasti njegova notranja organizacijska enota Center za človekove pravice) je kot nacionalna institucija za človekove pravice s statusom A po Pariških načelih pripravljen sodelovati s pristojnimi državnimi organi in aktivno prispevati k spremembam pravnih in dejanskih vidikov usposabljanja javnih uslužbencev o človekovih pravicah. Smiselno pa bi bilo vključiti tudi druge neodvisne državne organe, nevladne organizacije in akademsko sfero, saj prav takšno sodelovanje izhaja tudi iz Akcijskega načrta za drugo fazo Svetovnega programa za usposabljanje o človekovih pravicah.

V ta namen je dal Varuh priporočilo, da **Državni zbor, Vlada, Ministrstvo za javno upravo in v njegovem okviru Upravna akademija ter drugi državni organi v okviru svojih pristojnosti javnim uslužbencem v državni upravi zagotovijo in omogočijo ustrezno usposabljanje o človekovih pravicah, ki bo sistemsko in kontinuirano, ter sprejmejo celovito politiko usposabljanja o človekovih pravicah pred zaposlitvijo in na delovnem mestu.**¹⁰⁵ Naš skupni cilj bi moral biti sistemsko in kontinuirano implementacija Svetovnega programa za izobraževanje o človekovih pravicah glede usposabljanja o človekovih pravicah javnih uslužbencev v t. i. civilnem delu državne uprave z namenom, da doseže čim več javnih uslužbencev.

¹⁰⁵ Za odziv MJU glejte [Skupno odzivno poročilo vlade na poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2021](#), Ljubljana, 29. september 2022, str. 11.

8. VIRI IN LITERATURA

Pravni viri

Pravilnik o podrobnejših vsebinah in času trajanja obveznega usposabljanja za imenovanje v naziv, Uradni list RS, št. 44/09.

Zakon o varuhu človekovih pravic (ZVarCP), Uradni list RS, št. 69/17 – uradno prečiščeno besedilo.

Zakon o javnih uslužbencih (ZJU), Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C in 203/20 – ZIUPOPĐVE.

Zakon o državni upravi (ZDU-1), Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14, 51/16, 36/21 in 82/21.

Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih, Uradni list RS, št. 58/03, 81/03, 109/03, 43/04, 58/04 – popr., 138/04, 35/05, 60/05, 72/05, 112/05, 49/06, 140/06, 9/07, 33/08, 66/08, 88/08, 8/09, 63/09, 73/09, 11/10, 42/10, 82/10, 17/11, 14/12, 17/12, 23/12, 98/12, 16/13, 18/13, 36/13, 51/13, 59/13, 14/14, 28/14, 43/14, 76/14, 91/14, 36/15, 57/15, 4/16, 44/16, 58/16, 84/16, 8/17, 40/17, 41/17, 11/19, 25/19, 54/19, 67/19, 89/20, 104/20, 118/20, 168/20, 31/21 in 54/21.

Mednarodni dokumenti

Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), Report and Recommendations of the Virtual Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA), 7-18 December 2020, 2.5 Slovenia Human Rights Ombudsman of the Republic of Slovenia (the Ombudsman), dostopno na: <https://ganhri.org/wp-content/uploads/2021/01/SCA-Report-December-2020-24012021-En.pdf> (15. 12. 2021).

UN Doc., Svet za človekove pravice, resoluciji 24/15 in 31/21 ter Priporočilo panelne razprave o implementaciji Deklaracije Združenih narodov o izobraževanju in usposabljanju za človekove pravice: dobre prakse in izzivi (UN Doc. A/HRC/35/6).

UN Doc., Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Human Rights Training – A Manual on Human Rights Training Methodology (United Nations Publications, 2000, Professional Training Series No. 6/Rev.1).

UN Doc., OHCHR-UNESCO: World Programme for Human Rights Education, Second Phase – Plan of Action, New York and Geneva, 2012, dostopno na: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/WPHRE_Phase_2_en.pdf (21. 12. 2021).

Drugi dokumenti

Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve: Zunanje politična strategija (2015) – Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana – Zunanja politika Republike Slovenije, Ljubljana, 2015, str. 25; dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/strateski-in-programski-dokumenti/strategija_ZP.pdf (20. 12. 2021).

Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve: Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana – Zunanja politika Republike Slovenije, Ljubljana, september 2021, dostopno na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/gradiva-v-obravnavi/show/7470> (21. 12. 2021).

Republic of Slovenia, Ministry of Foreign Affairs: Response to the request by the Office of the High Commissioner for Human Rights regarding the evaluation of the second phase of World Programme for Human Rights Education, No. 07011-1/2015/2, 21 April 2015; dostopno na: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/secondphase/Slovenia.pdf> (23. 12. 2021).

The Republic of Slovenia: World Programme for Human Rights Education, National Evaluation Report for the Third Phase 2015-2019 – Slovenia, 2020; dostopno na: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/thirdphase/NationalReports/slovenia.pdf> (23. 12. 2021).

Ministrstvo za javno upravo, Odprti podatki Slovenije (OPSI), Število zaposlenih v organih državne uprave po skupnem kadrovskem načrtu od leta 2014, mesečno; dostopno na: <https://podatki.gov.si/dataset/stevalo-zaposlenih-v-organih-drzavne-uprave-po-skupnem-kadrovskem-nacrtu-od-leta-2014-mesecno> (23. 12. 2021).

Ministrstvo za javno upravo, Upravna akademija: Poročilo za leto 2021, marec 2022. Dostopno na: <https://ua.gov.si/media/2141/poroc-ilo-2021.pdf> (16. 8. 2022).

Ministrstvo za javno upravo, Upravna akademija: Poročilo za leto 2020, april 2021. Dostopno na: <https://ua.gov.si/media/1803/poroc-ilo-2020.pdf> (16. 8. 2022).

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije: Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021. Dostopno na: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2020/Letno_porocilo2020_-_pop.pdf (5. 7. 2022).

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije: Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2022. Dostopno na: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2021/Letno_porocilo_VCP_RS_za_letno_2021.pdf (5. 7. 2022).

Vlada Republike Slovenije: Skupno odzivno poročilo vlade na poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2021, Ljubljana, 29. september 2022, dostopno na: »<https://www.varuh-rs.si/porocila-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>« (24. 10. 2022).

Literatura:

Drenik, Simona: Mednarodne pobude in aktivnosti s področja izobraževanja za človekove pravice, v: Rustja, Erika (ur.): Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice – zbornik, Pedagoški inštitut, Ljubljana, 2008, str. 29–51.

Pogorelec, Janez: Upravna ureditev, Ministrstvo za javno upravo, Direktorat za javni sektor, Upravna akademija, 28. 3. 2017, dostopno na https://ua.gov.si/media/1281/ustavnaureditev-pogorelec_28-3-2017.pdf (13. 12. 2019).

Svetina, Peter: Do boljšega oklevanja s človekovimi pravicami, Pravna praksa št. 48/2020, str. 3, uvodnik. Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2020, Ljubljana, junij 2021, str. 33–34.

Turk, Boštjan J.: Kaj je mobbing? Postopek ukrepanja, če so podani znaki mobinga, kako ga dokazati, predvidene sankcije, IUS-INFO, 2. 8. 2019, dostopno na: https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/247018?gclid=Cj0KCQiAweaNBhDE-ARIsAJ5hwbdWErIEF_z_D0CiNlyEzRFiDJUvcrxxt-USfHJB8jVEPFZ5nszdCHQaAifAE-ALw_wcB (15. 12. 2021).

Spletni viri:

<https://ennhri.org>

<https://ganhri.org>

<https://www.gov.si>

<https://www.ohchr.org/en>

<https://ua.gov.si>

<https://www.varuh-rs.si>

Zagotavljanje usposabljanja o človekovih pravicah za javne uslužbence v državni upravi v Sloveniji: analiza programov usposabljanja, ki jih zagotavlja Upravna akademija (Ministrstvo za javno upravo)

Izdajatelj: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije -
Center za človekove pravice

Oblikovanje: Aljaž Primožič

Lektoriranje: Jezikovne storitve Peresce

Ljubljana, oktober 2022

Publikacija je objavljena na spletnih straneh Varuha človekovih pravic Republike Slovenije www.varuh-rs.si.

Reproduciranje delov publikacije je dovoljeno z navedbo vira.

Priporočeno citiranje:

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije - Center za človekove pravice:
Zagotavljanje usposabljanja o človekovih pravicah za javne uslužbence v državni upravi v Sloveniji: analiza programov usposabljanja, ki jih zagotavlja Upravna akademija (Ministrstvo za javno upravo), Ljubljana, oktober 2022.

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

CENTER ZA
ČLOVEKOVE
PRAVICE